

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 20.10.2003
COM(2003) 615 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Διάλογος για τη διακυβέρνηση : τα βασικά θέματα και οι βασικές αρχές	5
2.1.	Μείωση της φτώχειας.....	5
2.2.	Οικειοποίηση από τις χώρες εταίρους.....	7
2.3.	Διάλογος πολιτικής	7
2.4.	Ασφάλεια.....	8
2.5.	Ρήτρες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη χρηστή διακυβέρνηση: διαδικασίες διαβούλευσης	9
2.6.	Διαφθορά.....	12
2.7.	Μετανάστευση	14
2.8.	Προσεγγίσεις ανά τομέα και ενσωμάτωση	14
2.9.	Στήριξη του προϋπολογισμού	15
2.10.	Εμπόριο	16
2.11.	Ο τομέας των επιχειρήσεων	17
3.	Τρέχουσες πρακτικές και προσεγγίσεις ανα χώρα.....	19
4.	προς μια δυναμικότερη και ΕΝΕΡΓΟΤΕΡΗ προσεγγιση.....	20
4.1.	Μία ατζέντα πολιτικής για τη διακυβέρνηση.....	20
4.2.	Δύσκολες εταιρικές σχέσεις	24
4.3.	Μετασυγκρουσιακές καταστάσεις	29
4.4.	Αποτελεσματικές εταιρικές σχέσεις.....	32
5.	Συμπεράσμα	37

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- (1) Η δομή και η ποιότητα της διακυβέρνησης είναι βασικοί παράγοντες που καθορίζουν αν θα επικρατήσει κοινωνική συνοχή ή κοινωνικές συγκρούσεις, αν θα επιτύχει ή θα αποτύχει η οικονομική ανάπτυξη, αν θα διατηρηθεί ή θα υποβαθμιστεί το φυσικό περιβάλλον καθώς και αν θα τηρούνται ή θα παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες. Η σχέση αυτή είναι αναγνωρισμένη ευρέως σε όλη τη διεθνή κοινότητα και αποδεικνύει το πόσο η διακυβέρνηση επηρεάζει την ανάπτυξη.
- (2) Η Διακήρυξη της χιλιετίας των ΗΕ αναφέρει ότι η δημιουργία περιβάλλοντος που οδηγεί στην ανάπτυξη και εξαλείφει τη φτώχεια εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από τη χρηστή διακυβέρνηση στο εσωτερικό κάθε χώρας, από τη χρηστή διακυβέρνηση σε διεθνές επίπεδο και από τη διαφάνεια στο χρηματοοικονομικό, νομισματικό και εμπορικό σύστημα. Κατά τη συναίνεση του Μοντερέι, οι αρχηγοί κρατών συμφώνησαν ότι η χρηστή διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα είναι ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη μακρόπνοη οικονομική μεγέθυνση και την εξάλειψη της φτώχειας. Η διακυβέρνηση, ο εκδημοκρατισμός και η ανάπτυξη συνδέονται ομοίως με τους γενικούς στόχους της ΕΕ όπως αυτοί ορίζονται στις συνθήκες, στη "Λευκή Βίβλο για τη διακυβέρνηση"¹ της Επιτροπής καθώς και στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Μαΐου 2002. Παράλληλα, η Επιτροπή έχει εκδώσει τα τελευταία χρόνια ορισμένες ανακοινώσεις και έγγραφα πολιτικής σχετικά με τη διακυβέρνηση².
- (3) Η διακυβέρνηση αποτελεί βασικό στοιχείο των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων που αναλαμβάνονται με σκοπό τη μείωση της φτώχειας, τον εκδημοκρατισμό και την ασφάλεια σε επίπεδο πλανήτη. Για το λόγο αυτό, η δημιουργία θεσμικής ικανότητας, ειδικότερα στον τομέα της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου συγκαταλέγεται στους τομείς προτεραιότητας της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΚ η οποία υλοποιείται στο πλαίσιο προγραμμάτων της ΕΚ στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- (4) Αν και δεν υπάρχει διεθνώς συμφωνηθείς ορισμός της διακυβέρνησης, η έννοια έχει αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία και κατά την τελευταία δεκαετία όλοι οι αναπτυσσόμενοι εταίροι επεκτείνουν το έργο τους στον τομέα αυτό. Επίσης, η Κοινότητα έχει χρηματοδοτήσει τα τελευταία χρόνια, με πραγματισμό, ορισμένα προγράμματα στον ευρύ αυτό τομέα δραστηριότητας. Η διακυβέρνηση αφορά την ικανότητα του κράτους να εξυπηρετεί τους πολίτες. Μία τέτοια ευρεία προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα εννοιολογικής αλληλοσύνδεσης της διακυβέρνησης και άλλων θεμάτων, όπως, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η δημοκρατία ή η διαφθορά. Η διακυβέρνηση αφορά τους κανόνες, τις διαδικασίες, και τη συμπεριφορά μέσω των οποίων εκφράζονται τα συμφέροντα, γίνεται η διαχείριση των πόρων και ασκείται η εξουσία. Ο τρόπος με τον οποίο ασκούνται

¹ COM(2001) 428 τελικό· 25.07.2001· Έκθεση της Επιτροπής για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση, COM (2002) 705, 11.12.2002

² Για παράδειγμα, η ανακοίνωση για τις πολιτικές προσέγγισης της ΕΕ έναντι των γειτονικών της χωρών ("Ευρύτερη Ευρώπη" (COM (2003)104 τελικό της 11 Μαρτίου 2003) και την ανακοίνωση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην περιοχή της Μεσογείου (COM (2003)294 τελικό της 21 Μαΐου 2003)

τα δημόσια καθήκοντα, γίνεται η διαχείριση των πόρων και ασκούνται οι δημόσιες ρυθμιστικές εξουσίες, αποτελεί το βασικότερο θέμα που θα εξεταστεί στο παρόν πλαίσιο. Η πραγματική αξία της έννοιας της διακυβέρνησης είναι ότι παρέχει μία ορολογία περισσότερο ρεαλιστική από τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα κ.λπ. Παρά τον ανοικτό και διευρυμένο χαρακτήρα της, η διακυβέρνηση συνιστά μία πρακτική και μεστή από νόημα έννοια που σχετίζεται με τα βασικά θέματα της λειτουργίας κάθε κοινωνίας και πολιτικού και κοινωνικού συστήματος. Μπορεί να περιγραφεί ως ένα βασικό μέτρο για τη σταθερότητα και την απόδοση μιας κοινωνίας. Καθώς η κοινωνία εξελίσσεται σε ένα περισσότερο πολύπλοκο πολιτικό σύστημα, οι έννοιες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του εκδημοκρατισμού και της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, της κοινωνίας των πολιτών, της αποσυγκεντρωμένης άσκησης της εξουσίας και της υγιούς δημόσιας διοίκησης αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία, και η διακυβέρνηση προσλαμβάνει την έννοια της χρηστής διακυβέρνησης. Σήμερα, η διακυβέρνηση χρησιμοποιείται γενικά ως βασική μονάδα μέτρησης της ποιότητας και της απόδοσης κάθε πολιτικού/διοικητικού συστήματος.

- (5) Το άρθρο 9 παράγραφος 3 της συμφωνίας εταιρικής σχέσης Κοτονού παρουσιάζει μία ενδιαφέρουσα προσέγγιση που συμφωνήθηκε από κοινού μεταξύ των υπογραφουσών χωρών ΑΚΕ και της ΕΕ. “Στο πλαίσιο ενός πολιτικού και θεσμικού περιβάλλοντος το οποίο υποστηρίζει τα δικαιώματα του ανθρώπου, τις δημοκρατικές αρχές και το κράτος δικαίου, χρηστή διαχείριση είναι η διαφανής και υπεύθυνη διαχείριση των ανθρώπινων, φυσικών, οικονομικών και χρηματοδοτικών πόρων προς όφελος της δίκαιης και αειφόρου ανάπτυξης. Περιλαμβάνει σαφείς διαδικασίες αποφάσεων σε επίπεδο δημοσίων αρχών, διαφανή και υπεύθυνα όργανα, υπεροχή του δικαίου κατά τη διαχείριση και κατανομή των πόρων και ανάπτυξη ικανοτήτων για την εκπόνηση και εκτέλεση μέτρων τα οποία στοχεύουν, ειδικότερα, στην πρόληψη και καταστολή της διαφθοράς”.
- (6) Η χρηστή διακυβέρνηση συνιστά κατά πρώτο και κύριο λόγο ένα εσωτερικό θέμα κάθε κράτους. Οι ανεπαρκείς εσωτερικές πολιτικές σε πολλές χώρες, και όχι μόνο σε αναπτυσσόμενες, έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο κυρίως στη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ πλουσίων και φτωχών, τόσο στο εσωτερικό μιας χώρας όσο και μεταξύ χωρών και περιοχών. Κατά συνέπεια, η χρηστή διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα του διεθνούς συστήματος - εθνικού, περιφερειακού, πολυμερούς - είναι ζωτικής σημασίας για ένα νόμιμο, αποτελεσματικό και συνεκτικό σύστημα παγκόσμιας διακυβέρνησης. Το έλλειμμα παγκόσμιας διακυβέρνησης έχει εξεταστεί επανειλημμένα τα τελευταία χρόνια μέσω διάφορων πρωτοβουλιών και διεξαγωγής διαλόγου σε πολυμερές επίπεδο, στο πλαίσιο ειδικότερα των Ηνωμένων Εθνών, και μεταξύ άλλων από την Επιτροπή με θέμα της παγκόσμιας διακυβέρνησης, και πλέον πρόσφατα, κατά τη διάσκεψη για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης που πραγματοποιήθηκε στο Μοντερέι και κατά την παγκόσμια διάσκεψη για τη βιώσιμη ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ. Η ΕΕ έχει συμμετάσχει ενεργά στον διάλογο αυτό. Θέματα της παγκόσμιας διακυβέρνησης αποτελούν επίσης το αντικείμενο διαλόγου μεταξύ της ΕΚ και ορισμένων σημαντικών τρίτων χωρών εταίρων, όπως η Κίνα, η Ρωσία, η Ινδία και η Βραζιλία. Από την οπτική της ΕΕ, η χρηστή διακυβέρνηση εμπεριέχει επίσης την ανάγκη συνεχούς βελτίωσης της συνοχής των πολιτικών σε όλους τους σχετικούς τομείς, όπως, το περιβάλλον, το εμπόριο ή η γεωργία.

- (7) Η χρηστή διακυβέρνηση είναι το κλειδί για την αποτελεσματικότητα της αναπτυξιακής βοήθειας, και για την επίτευξη των στόχων τους οποίους πρέπει να επιδιώκουμε. Ωστόσο, η επίτευξη χρηστής διακυβέρνησης είναι μία συνεχής διαδικασία. Κατά συνέπεια, όσο δεν έχει επιτευχθεί η χρηστή διακυβέρνηση, πρέπει να συνεχίζεται η εφαρμογή πραγματιστικών προσεγγίσεων που θα στηρίζουν τη διαδικασία αυτή. Οι δείκτες δεν πρέπει στο πλαίσιο αυτό να θεωρούνται ως απαρίθμηση θεμάτων που θα περιληφθούν σε πίνακα αποτελεσμάτων με σκοπό να εφαρμοστεί μία επιλεκτικότητα με αποκλειστικό γνώμονα τη διακυβέρνηση, αλλά μάλλον ως εργαλείο για την ενσωμάτωση της διακυβέρνησης σε όλες τις παρεμβάσεις και στρατηγικές που χρηματοδοτεί η ΕΚ.
- (8) Η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στη δημιουργία θεσμικής ικανότητας και στη διεξαγωγή διαλόγου για τη διακυβέρνηση σε διάφορες καταστάσεις. Θα εξεταστούν περιπτώσεις αποτελεσματικών εταιρικών σχέσεων, καθώς και δύσκολες εταιρικές σχέσεις και μεταπολεμικές καταστάσεις.
- (9) Με βάση την εμπειρία που έχει συσσωρευτεί από την ΕΚ, την προσέγγιση του θέματος της διακυβέρνησης από άλλους χορηγούς καθώς και τις απόψεις και τις εμπειρίες των χωρών εταίρων, η παρούσα ανακοίνωση στοχεύει στη εξεύρεση πρακτικών λύσεων.
- για τη δημιουργία ικανότητας διακυβέρνησης και για την αύξηση της συμμετοχής των χωρών εταίρων στην εκπόνηση των σχετικών προγραμμάτων μεταρρύθμισης·
 - για να εξασφαλιστούν συνέργειες και συνοχή μεταξύ των διάφορων πολιτικών και μέσων της ΕΚ και της ΕΕ·
 - για να ενισχυθούν οι εταιρικές σχέσεις για την ανάπτυξη σε επίπεδο χώρας ή περιφέρειας, ώστε να επιτευχθεί, μέσω του διαλόγου για την πολιτική, ο συντονισμός μεταξύ, αφενός, των προτεραιοτήτων των χορηγών και, αφετέρου, της ατζέντας που έχουν καταρτίσει οι χώρες εταίροι, και η συμπληρωματικότητα μεταξύ των χορηγών·
 - για να προωθηθεί η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η εξάπλωση της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου.

Με τον τρόπο αυτό, η παρούσα ανακοίνωση θα κατευθύνει την προσέγγιση της ΕΕ στον τομέα της διακυβέρνησης και της ανάπτυξης, θα προσδιορίσει τον τύπο των μέτρων που πρέπει να στηριχθούν στις διάφορες περιπτώσεις και θα συνεισφέρει στον διεθνή προβληματισμό για τα θέματα αυτά. Ένας οδηγός θα βοηθήσει να γίνει πράξη η προσέγγιση αυτής της πολιτικής.

2. ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ : ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

2.1. Μείωση της φτώχειας

- (10) Η διακυβέρνηση έχει καταστεί απαραίτητο συστατικό της αναπτυξιακής συνεργασίας και αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος των διαδικασιών που εντάσσονται στη στρατηγική μείωσης της φτώχειας.

- (11) Μέσω της έννοιας αυτής εξετάζονται τα θέματα της αποτελεσματικής αυτονομίησης και εκπροσώπησης της κοινωνίας των πολιτών, και ειδικότερα των φτωχών, και το θέμα της αποτελεσματικής ικανότητας των οργάνων και υπηρεσιών του δημοσίου ως προς το να προσδιορίζουν και να υλοποιούν τις απαιτούμενες πολιτικές. Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, η μείωση της φτώχειας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κατά πόσο ή όχι μπορούν οι δημόσιες αρχές να ασκούν τα ακόλουθα καθήκοντα αποτελεσματικά και αναλαμβάνοντας κάθε ευθύνη:
- να δίδεται η δυνατότητα στους φτωχούς να ανυψώσουν το βιοτικό τους επίπεδο και να ενισχύσουν την ικανότητά τους για αύξηση των εισοδημάτων τους και των περιουσιακών τους στοιχείων,
 - να εξασφαλίζεται η πρόσβασή τους στις δημόσιες υπηρεσίες,
 - να εξασφαλίζεται η ασφάλειά τους και η πρόσβασή τους σε μέσα αποκατάστασης και να προωθούνται και να προασπίζονται τα δικαιώματά τους.
- (12) Η περιθωριοποίηση αποτελεί χαρακτηριστικό της φτώχειας από μόνη της και η αυτονομίηση είναι καθοριστικής σημασίας για τη μείωση της φτώχειας. Στα σημαντικά θέματα που πρέπει να εξεταστούν συγκαταλέγονται η προώθηση της εξουσίας και της επιρροής των φτωχών ομάδων στην κοινωνία μέσω μιας κατάλληλης πολιτικής διαδικασίας, και η προώθηση της συμμετοχής γυναικών και ανδρών μέσω της εστίασης σε θεσμικούς κανόνες, πρότυπα και πρακτικές από τα οποία προκύπτουν τα δικαιώματα και τα προνόμια, και ειδικότερα η ισότητα των φύλων. Η λειτουργική εφαρμογή προσεγγίσεων που περιέχουν τα συστατικά αυτά και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης πρέπει να εμπεριέχονται σε κάθε ατζέντα διακυβέρνησης με στόχο τους φτωχούς έτσι ώστε, κατά τη διαδικασία χάραξης πολιτικής, να ακούγονται και να αντικατοπτρίζονται οι προοπτικές των μειονοτήτων, των αποκλεισμένων ομάδων και των φτωχών.
- (13) Οι συμμετοχικές προσεγγίσεις θα εξασφαλίσουν επίσης προωθημένη ισότητα μεταξύ των γενεών η οποία θα βασίζεται στη βιώσιμη ανάπτυξη, και στο πλαίσιο της οποίας το περιβάλλον θα αποτελεί βασικό συστατικό μαζί με τον κοινωνικό και τον οικονομικό πυλώνα. Η συμμετοχή των μη κρατικών φορέων και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών σε όλα τα στάδια της αναπτυξιακής διαδικασίας και η ανάμιξη σε συζητήσεις για τη χάραξη πολιτικής σε επίπεδο χώρας θα έχει ως συνέπεια να συμπεριληφθούν τα θέματα αυτά στις συζητήσεις³. Αυτό έχει να κάνει και με θέματα κοινωνικής πολιτικής. Η κοινωνική πολιτική είναι παραγωγικός συντελεστής και συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο κοινωνικός διάλογος και η ανάμιξη των οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων στον σχεδιασμό και την υλοποίηση κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής απασχόλησης και στη λειτουργία των οργανισμών της αγοράς εργασίας μπορούν να αποτελέσουν κινητήρια δύναμη για την υλοποίηση επιτυχημένων μεταρρυθμίσεων οι οποίες θα έχουν αντίκτυπο στην καθημερινότητα των πολιτών. Βασικός παράγοντας για την αποτελεσματική υλοποίηση μιας τέτοιας

³ Ανακοίνωση για τη συμμετοχή των μη κρατικών φορέων (ΜΚΦ) στην αναπτυξιακή πολιτική της ΕΚ (COM (2002) 598 τελικό της 7 Νοεμβρίου 2002)

ατζέντας είναι η ορθή εκπαίδευση στο πλαίσιο μιας αναδυόμενης οικονομίας που βασίζεται στη γνώση, περιλαμβανομένης και της πρόσβασης στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών προκειμένου να μειωθεί και να αποφευχθεί το ψηφιακό χάσμα. Στο πλαίσιο αυτό, μία συγκεκριμένη και ειδική διεθνής προσπάθεια επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου αυτού. Το 6ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη προβλέπει ένα τέτοιο καθεστώς.

2.2. Οικειοποίηση από τις χώρες εταίρους

- (14) Ο εσωτερικός διάλογος σε κάθε χώρα σχετικά με τη διακυβέρνηση είναι θεμελιώδους σημασίας προκειμένου να καταρτιστούν προγράμματα μεταρρύθμισης από τις ίδιες τις χώρες σε ένα πλαίσιο νομιμότητας και απόδοσης ευθυνών.
- (15) Παράλληλα με τα Κοινοβούλια και τα θεσμικά όργανα εκτός της κεντρικής κυβέρνησης, και άλλοι παράγοντες στο εσωτερικό της χώρας (εκπρόσωποι πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων καθώς και αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλες αποκεντρωμένες αρχές) μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο διάλογο. Κάθε ένας από τους παράγοντες αυτούς έχει τη δυνατότητα να παρέχει χρήσιμα στοιχεία και να συμβάλλει σε συνολική αξιολόγηση των προγραμμάτων υπέρ των φτωχών που αναλαμβάνει κάθε χώρα στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της διακυβέρνησης, και στα οποία προσδιορίζονται σαφώς οι ανάγκες, οι προτεραιότητες και οι στόχοι.
- (16) Η ανάμιξη των υπερεθνικών ή περιφερειακών φορέων καθώς και οι αξιολογήσεις σε περιφερειακό επίπεδο μπορούν να βοηθήσουν σε όλους τους τομείς για τους οποίους υπάρχει σαφής περιφερειακή προστιθέμενη αξία (οικονομική ενσωμάτωση, πρόληψη συγκρούσεων, ασφάλεια), ή όταν πρόκειται για διασυνοριακά θέματα, πράγμα που συμβαίνει συχνά για θέματα σχετικά με το περιβάλλον, ειδικότερα σχετικά με την κοινή διαχείριση των διασυνοριακών φυσικών πόρων.

2.3. Διάλογος πολιτικής

- (17) Ο διάλογος πολιτικής πρέπει να συνίσταται σε τακτικές συνεχείς επαφές μεταξύ εταίρων κατά τις οποίες θα εξετάζονται όλα τα θέματα κοινού και αμοιβαίου ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση.
- (18) Υπάρχει μία τάση να επικρατεί ο διάλογος με χώρες που αντιμετωπίζουν κρίση/πρόβλημα, σε ad hoc βάση, ή η συζήτηση για συγκεκριμένα γεγονότα. Έτσι όμως, ο πολιτικός διάλογος μπορεί να αποκτήσει αρνητική χροιά στα μάτια των χωρών εταίρων. Ο αυξημένος διάλογος για την πολιτική αναμένεται ότι θα επιτρέψει την εκπόνηση κοινών ημερησίων διατάξεων και οδηγήσει στον κοινό καθορισμό τομέων προτεραιότητας για συνεργασία, περιλαμβανομένων και θεμάτων διακυβέρνησης, ανάλογα με τις ανάγκες κάθε χώρας εταίρου, με ευελιξία.

- (19) Ο διάλογος πολιτικής, αν συνδυαστεί κατάλληλα με τα προγράμματα και τις προτεραιότητες της ΕΕ για συνεργασία, μπορεί να συμβάλλει στην προώθηση ενός σταθερού και δημοκρατικού πολιτικού περιβάλλοντος, στις διαδικασίες δημιουργίας συνθηκών ειρήνης, στην ασφάλεια. Πρέπει να περιλαμβάνει τρόπους και μέσα για την ενσωμάτωση των στόχων αυτών στα προγράμματα βοήθειας της ΕΕ και να ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις των χωρών εταίρων στην επίτευξη των στόχων αυτών ως αναπόσπαστου μέρους της συνολικής τους αναπτυξιακής στρατηγικής. Ο διάλογος για την πολιτική σε συνδυασμό με την κατάλληλη βοήθεια χρησιμοποιείται από την ΕΕ σε ορισμένες από τις δύσκολες εταιρικές σχέσεις.
- (20) Οι δείκτες είναι σημαντικά εργαλεία παρακολούθησης και αξιολόγησης καθώς και για τη βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων και των παρεμβάσεων. Οι δείκτες διακυβέρνησης είναι κατάλληλοι μόνο εάν έχουν εκπονηθεί και αξιολογηθεί συμμετοχικώς, με την αποτελεσματική ανάμιξη όλων των ενδιαφερομένων, μέσω μιας διαφανούς διαδικασίας που θα χαράσσεται από την χώρα εταίρο. Θα πρέπει να καλύπτουν όλες τις πτυχές της διακυβέρνησης και να μην περιορίζονται στους τομείς που σχετίζονται άμεσα με ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα μεταρρύθμισης. Θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν την σχεδιαζόμενη πολιτική, τα αποτελέσματα της δράσης, τη διαφάνεια στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, την ισότητα των φύλων, το σεβασμό και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών και του κράτους δικαίου. Κάθε δείκτης πρέπει ταυτόχρονα να είναι αρκετά συγκεκριμένος ώστε να προτείνει μία κατάλληλη θεσμική λύση. Λιγότερο χρήσιμοι είναι οι δείκτες που, χωρίς να προτείνουν λύσεις, υποδεικνύουν απλώς ένα πρόβλημα σε τομέα στον οποίο εμπλέκονται ενδεχομένως πολλά θεσμικά όργανα και πολιτικές ταυτόχρονα.
- (21) Ωστόσο, παραμένει πρόκληση η ανάπτυξη κατάλληλων διαδικασιών για τον εντοπισμό και την επίτευξη συμφωνίας όσον αφορά δείκτες που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση. Τη στιγμή αυτή συντελείται σημαντικό έργο από κοινού με διάφορους χορηγούς μέσω του δικτύου της επιτροπής αναπτυξιακής βοήθειας του ΟΟΣΑ (DAC) για τη διακυβέρνηση (GOVNET). Η ΕΚ συμμετέχει στο δίκτυο GOVNET και συγχρηματοδοτεί ένα έργο που διαχειρίζεται ο ΟΟΣΑ σχετικά με τους δείκτες διακυβέρνησης.

2.4. Ασφάλεια

- (22) Η ασφάλεια συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη: δεν είναι δυνατό να υπάρξει ανάπτυξη σε ένα μονίμως ανασφαλές περιβάλλον. Αντίστροφα, η ελλιπής διακυβέρνηση με αίτια ριζωμένα στη φτώχεια είναι βασικότατος παράγοντας για το ξέσπασμα βίαιων συγκρούσεων. Η ασφάλεια είναι το κλειδί για την περιφερειακή σταθερότητα, τη μείωση της φτώχειας και την πρόληψη των συγκρούσεων. Μία από τις κυριότερες προσδοκίες των πολιτών είναι να μπορεί το κράτος να εγγυηθεί την ασφάλειά τους: ασφάλεια για τη ζωή τους, την ιδιοκτησία τους, τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματά τους.
- (23) Η έννοια της ασφάλειας νοείται όλο και περισσότερο όχι απλώς ως ασφάλεια του κράτους, αλλά περιλαμβάνει πλέον και την ευρεία έννοια της ανθρώπινης ασφάλειας, η οποία συνίσταται στη δυνατότητα των ατόμων να ζουν ελεύθερα,

ειρηνικά και με ασφάλεια. Η ασφάλεια πρέπει να θεωρείται ταυτόχρονα ως εθνικό συμφέρον και ως πτυχή των ατομικών δικαιωμάτων. Η μεταρρύθμιση των συστημάτων ασφάλειας είναι αναπόσπαστο στοιχείο της χρηστής διακυβέρνησης. Η αποτελεσματική διαχείριση, η διαφάνεια και η απόδοση ευθυνών του συστήματος ασφάλειας είναι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος που θα βασίζεται στις δημοκρατικές αρχές και στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ως εκ τούτου, οι προσπάθειες προς την κατεύθυνση της χρηστής διακυβέρνησης και της βιώσιμης ειρήνης προϋποθέτουν μία επιτυχή διαδικασία μεταρρύθμισης του συστήματος ασφάλειας, ειδικότερα σε περιβάλλον όπου έχουν προηγηθεί συγκρούσεις.

- (24) Το "σύστημα ασφάλειας" ορίζεται από τον ΟΟΣΑ ως σύστημα που περιλαμβάνει: α) τα κρατικά όργανα με επίσημη εντολή τη διασφάλιση της ασφάλειας του κράτους και των πολιτών του έναντι πράξεων βίας και εξαναγκασμού (τουτέστιν, οι ένοπλες δυνάμεις, η αστυνομία, οι παραστρατιωτικές δυνάμεις, οι υπηρεσίες πληροφοριών και παρόμοιοι φορείς)· και β) οι εκλεγμένες ή/και διορισμένες πολιτικές αρχές αρμόδιες για τον έλεγχο και την εποπτεία των εν λόγω αρχών (π.χ. του Κοινοβουλίου, της εκτελεστικής εξουσίας, των Υπουργείων άμυνας και των δικαστικών και ποινικών συστημάτων). Η μεταρρύθμιση των βασικών παραγόντων ασφάλειας, όπως οι στρατιωτικές, παραστρατιωτικές και αστυνομικές δυνάμεις καθώς και οι μη στρατιωτικές δομές εποπτείας, είναι θεμελιώδους σημασίας για να δημιουργηθεί ασφαλές περιβάλλον και για να υπόκειται ο τομέας της ασφάλειας στους ίδιους κανόνες διακυβέρνησης με άλλα τμήματα του δημόσιου τομέα και να υπάγονται οι στρατιωτικές δυνάμεις στον πολιτικό έλεγχο μιας μη στρατιωτικής αρχής. Οι θεσμοί αυτοί αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης εικόνας ασφάλειας και εξαρτώνται από την ύπαρξη αποτελεσματικών οργάνων τήρησης του νόμου και επιβολής της δικαιοσύνης. Η μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας πρέπει κατά συνέπεια να συνδέεται με τις προσπάθειες που αναλαμβάνονται για ενίσχυση του κράτους δικαίου σε εθνικό και τοπικό επίπεδο σε χώρες που διέρχονται περίοδο μετά από σύγκρουση. Παρεμβάσεις στις ακόλουθες κατηγορίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη μεταρρύθμιση του συστήματος ασφάλειας: ένοπλες δυνάμεις και υπηρεσίες πληροφοριών· Δικαιοσύνη και εσωτερικός μηχανισμός ασφάλειας· Μη κρατικές δυνάμεις ασφάλειας· Πολιτικοί εποπτικοί μηχανισμοί· Πολιτικά όργανα διαχείρισης· Δημιουργία ικανότητας σε πολιτικό επίπεδο· Περιφερειακές πρωτοβουλίες· Πρωτοβουλίες για την αποστρατιωτικοποίηση της κοινωνίας.
- (25) Η ασφάλεια του πλανήτη και η διεθνής τρομοκρατία έχουν επίσης επιπτώσεις στην ανάπτυξη. Παράλληλα με τη χορήγηση στήριξης σε χώρες εταίρους στο πλαίσιο της απόφασης του ΣΑΗΕ 1373, η αναπτυξιακή βοήθεια μπορεί να συμβάλλει στην καταπολέμηση της διεθνούς τρομοκρατίας εάν έχει ως στόχο τη μείωση της φτώχειας και τον περιορισμό των ανισοτήτων.

2.5. Ρήτρες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη χρηστή διακυβέρνηση: διαδικασίες διαβούλευσης

- (26) Από τις αρχές της δεκαετίας του 90, μία ρήτρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα ως "θεμελιώδους στοιχείου" περιλαμβάνεται συστηματικά στις συμφωνίες της ΕΚ με τρίτες χώρες, περιλαμβανομένων και των συμφωνιών εμπορίου και συνεργασίας και των συμφωνιών σύνδεσης. Η ρήτρα αυτή ορίζει ότι ο σεβασμός των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών στηρίζει τις

εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές των μερών και συνιστά "θεμελιώδες στοιχείο" της συμφωνίας. Σε περίπτωση παράβασης, είναι δυνατή η λήψη μιας σειράς μέτρων, με την πρόβλεψη ότι κατά την εφαρμογή τους πρέπει να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας μεταξύ της παράβασης και του βαθμού αντίδρασης. Στα μέτρα αυτά συγκαταλέγονται: η αλλαγή των περιεχομένων των προγραμμάτων συνεργασίας ή των διαδικασιών που χρησιμοποιούνται· η μείωση των προγραμμάτων πολιτιστικής, επιστημονικής και τεχνικής συνεργασίας· η αναβολή μιας συνεδρίασης μιας μικτής επιτροπής· η αναστολή των διμερών επαφών υψηλού επιπέδου· η αναβολή νέων έργων· η άρνηση παρακολούθησης πρωτοβουλιών του εταίρου· οι εμπορικοί αποκλεισμοί· η αναστολή της πώλησης όπλων, της στρατιωτικής συνεργασίας και της συνεργασίας. Το γεγονός ότι η συμφωνία περιέχει ρήτρες σχετικά με το θεμελιώδες στοιχείο δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως προσέγγιση αρνητική ή επιβολής ποινών. Στοχεύει στην προώθηση του διαλόγου και των θετικών μέτρων, όπως η κοινή στήριξη της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην προσχώρηση σε διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και στην κύρωση και την εφαρμογή τους, όπου δεν ισχύουν, όπως και στην πρόληψη κρίσεων μέσω της καθιέρωσης μιας συνεπούς και μακροπρόθεσμης σχέσης.

- (27) Στην περίπτωση της συμφωνίας εταιρικής σχέσης Κοτονού⁴, 77 χώρες ΑΚΕ και η ΕΕ συμφώνησαν να δημιουργήσουν διαδικασίες διαβούλευσης που θα συνδέονται με τον σεβασμό των βασικών στοιχείων της εταιρικής σχέσης. Το άρθρο 9 της συμφωνίας Κοτονού ορίζει ότι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών και του κράτους δικαίου αποτελούν ουσιώδη στοιχεία της, και η χρηστή διακυβέρνηση, το θεμελιώδες στοιχείο της. Το άρθρο 96 προβλέπει ότι σε περίπτωση παραβίασης ενός από τα θεμελιώδη αυτά στοιχεία, ένα μέρος μπορεί να καλέσει το άλλο μέρος για διεξαγωγή διαβουλεύσεων (μία παρόμοια διαδικασία είχε εισαχθεί για πρώτη φορά το 1995, μέσω του άρθρου 366α της αναθεωρημένης σύμβασης Λομέ IV). Οι διαβουλεύσεις βάσει του άρθρου 96 έχουν ως στόχο την εξέταση της κατάστασης με σκοπό την εξεύρεση λύσης αποδεκτής και από τα δύο μέρη. Σε περίπτωση που δεν ευρίσκεται λύση, ή σε έκτακτες περιπτώσεις, ή εφόσον ένα μέρος αρνείται τις διαβουλεύσεις, μπορούν να ληφθούν κατάλληλα μέτρα. Η αναστολή της συνεργασίας στο πλαίσιο αυτό αποτελεί μέτρο έσχατης ανάγκης. Τα κατάλληλα μέτρα, που θα είναι αναλογικά της παράβασης ενός θεμελιώδους στοιχείου, έχουν ως στόχο να στείλουν ένα σαφές μήνυμα στην κυβέρνηση όσον αφορά την τήρηση του άρθρου 9.
- (28) Πριν από την καθιέρωση της διαδικασίας διαβούλευσης το 1995, η συνεργασία είχε ντε φάκτο ανασταλεί, πλήρως ή εν μέρει, για ορισμένες χώρες. Από το 1995, οι διαβουλεύσεις χρησιμοποιήθηκαν μέχρι σήμερα σε δώδεκα περιπτώσεις, και μεταξύ αυτών σε δέκα χώρες ΑΚΕ⁵. Ένα πρόσφατο παράδειγμα αφορά την Ζιμπάμπουε όπου αναλήφθηκαν διαβουλεύσεις σύμφωνα με το άρθρο 96 της συμφωνίας ΑΚΕ-ΕΚ, και στη συνέχεια επιβλήθηκαν στοχοθετημένες κυρώσεις στις οποίες συγκαταλέγονται η δέσμευση κεφαλαίων και περιουσιακών στοιχείων μεμονωμένων μελών της κυβέρνησης, απαγόρευση της μετακίνησης/διέλευσής

⁴ ΕΕ L 317, 15.12.2000

⁵ Νίγηρας, Γουϊνέα Μπισάου, Τόγκο, Αιτή, Κομόρες, Ακτή Ελεφαντοστού, Φίτζι, Λιβερία, Ζιμπάμπουε και Κεντροαφρικανική Δημοκρατία

τους, και απαγόρευση της εξαγωγής εξοπλισμού καταστολής και της παροχής εκπαίδευσης που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο στρατιωτικών δραστηριοτήτων⁶.

- (29) Βάσει της εμπειρίας, μπορούν να υπογραμμιστούν ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά για την επιτυχία των διαβουλεύσεων, τουτέστιν, η εξεύρεση λύσης αποδεκτής από τα δύο μέρη ή/και η εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων για τη διόρθωση της κατάστασης. Το βασικό πλαίσιο πρέπει να διέπεται από : α) η δέσμευση των αρχών για επιστροφή στην κατάσταση ομαλότητας είναι ουσιώδης, ειδικότερα μετά από ένα πραξικόπημα, και β) η συνοχή της θέσης της ΕΕ και ο συντονισμός μεταξύ χορηγών. Για να εξασφαλιστεί μία ορθή παρακολούθηση της διαδικασίας, πρέπει να εντοπίζονται συγκεκριμένες περιπτώσεις παραβίασης των ουσιωδών χαρακτηριστικών και να καθοριστούν οι τομείς στους οποίους απαιτούνται διορθωτικά μέτρα από τις αρχές, καθώς και να διατηρείται η διεξαγωγή στενού πολιτικού διαλόγου κατά τη διάρκεια και μετά την επίσημη διεξαγωγή των διαβουλεύσεων. Τέλος, είναι αναγκαία η θέσπιση θετικών μέτρων όπως η ισχυρή και ενεργός ανάμιξη της ΕΕ στην επίλυση κρίσεων/συγκρούσεων.
- (30) Η Επιτροπή διερευνά τρόπους για να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικότερα τη ρήτρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Εξετάζεται η ιδέα να χρησιμοποιηθεί η ρήτρα αυτή για να συσταθούν ειδικές ομάδες σε τρίτες χώρες που θα ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το 2003, συστάθηκε για πρώτη φορά, στο πλαίσιο της συμφωνίας συνεργασίας με το Μπαγκλαντές, μία υποομάδα για τη διακυβέρνηση και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ομάδα παρέχει μία ευκαιρία για ανταλλαγές εις βάθος, μεταξύ αξιωματούχων της ΕΕ και του Μπαγκλαντές, σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κατά την πρώτη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 19 Μαΐου 2003 στην Ντάκα, εξετάστηκε ευρύ φάσμα θεμάτων, περιλαμβανομένης και της θανατικής ποινής, του δικαστικού συστήματος, της στήριξης των εκλογικών διαδικασιών και τη δημιουργία μιας επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διερευνήθηκε επίσης η δυνατότητα παροχής περαιτέρω στήριξης για έργα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, η ανακοίνωση σχετικά με τη "Νέα ώθηση στις δράσεις που αναλαμβάνει η ΕΕ με τους μεσογειακούς εταίρους για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό"⁷ αναφέρεται επίσης στη ρήτρα με σκοπό να προωθηθεί μία περισσότερο αναπτυγμένη προσέγγιση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό στην περιοχή. Στην ανακοίνωση προσδιορίζονται δέκα τομείς για βελτίωση, περιλαμβανομένων και της ανάπτυξης εθνικών και περιφερειακών σχεδίων δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη μεγαλύτερη ενασχόληση με το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου και την αυξημένη αναφορά σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκδημοκρατισμού στο πλαίσιο των εθνικών εγγράφων στρατηγικής και των εθνικών ενδεικτικών προγραμμάτων.

⁶ Κοινή θέση του Συμβουλίου και κανονισμός του Συμβουλίου 310/2002 της 18ης Φεβρουαρίου 2002

⁷ Ανακοίνωση για τη νέα ώθηση στις δράσεις που αναλαμβάνει η ΕΕ με τους μεσογειακούς εταίρους για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό (COM (2003) 294 τελικό της 21ης Μαΐου 2003)

2.6. Διαφθορά

- (31) Η καταπολέμηση της διαφθοράς περιέχεται όλο και συχνότερα στην ατζέντα της διεθνούς κοινότητας και της ΕΕ στο πλαίσιο της μείωσης της φτώχειας. Στο παγκόσμιο πρόγραμμα των ΗΕ κατά της διαφθοράς, ως διαφθορά ορίζεται η κατάχρηση εξουσίας για ιδιωτικό όφελος και αφορά το σύνολο του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα (“ως διαφθορά νοείται κάθε συναλλαγή μεταξύ παραγόντων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα μέσω της οποίας οι συλλογικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας μετατρέπονται παράνομα σε προσωπικό κέρδος”). Η διαφθορά υπονομεύει την αξιοπιστία της κυβέρνησης και τη νομιμότητα της δημοκρατίας. Συνιστά συχνότατα φορολόγηση των φτωχών. Λόγω του ότι οι επίσημες διαδικασίες παραβιάζονται ή παρακάμπτονται, υπονομεύεται η χρηστή διακυβέρνηση. Η διαφθορά που σημειώνεται κατά τη διάρκεια βουλευτικών ή δημοτικών ή στο εσωτερικό του κοινοβουλίου υποβαθμίζει την απόδοση ευθυνών και την εκπροσώπηση, ενώ η διαφθορά στον τομέα της δικαιοσύνης καταργεί το κράτος δικαίου και η διαφθορά στον δημόσιο τομέα οδηγεί σε άδικη κατανομή των κοινωνικών υπηρεσιών. Ένα χαρακτηριστικό χρηστής διακυβέρνησης είναι ότι οι θεσμοί και οι διαδικασίες βρίσκονται σε συνεχή πόλεμο με τη διαφθορά και την διεφθαρμένη συμπεριφορά.
- (32) Η διεθνής εμπειρία που έχει συγκεντρωθεί από την αναπτυξιακή συνεργασία με στόχο κυρίως την πρόληψη της διαφθοράς απέδειξε ότι για να υπάρξει σημαντικός αντίκτυπος, η καταπολέμηση της διαφθοράς πρέπει να γίνεται στο πλαίσιο της ευρύτερης στήριξης των διαδικασιών χρηστής διακυβέρνησης και εκδημοκρατισμού. Η κοινωνία των πολιτών, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το υπουργείο δικαιοσύνης και το δικαστικό σύστημα, η υπηρεσία του προϋπολογισμού (και οι διαδικασίες της όπως ο λογιστικός έλεγχος και ο δημοσιονομικός έλεγχος) πρέπει να ενισχυθούν, οι διαδικασίες προκήρυξης δημόσιων διαγωνισμών καθώς και οι διαδικασίες διορισμών στο δημόσιο πρέπει να είναι διαφανείς, και πρέπει να είναι εξασφαλισμένη η δυνατότητα απόδοσης ευθυνών στο Κοινοβούλιο.
- (33) Η ανοχή της διαφθοράς δεν είναι συμβατή με τις εταιρικές σχέσεις συνεργασίας. Αλλά η διαφθορά είναι δύσκολο να μετρηθεί και να αξιολογηθεί. Το θέμα αυτό μπορεί ωστόσο να εξεταστεί καλύτερα στο πλαίσιο του τακτικού διαλόγου μεταξύ εταίρων, ο οποίος διεξάγεται για να αξιολογηθούν οι προσπάθειες που καταβάλλει η ενδιαφερόμενη χώρα για την καταπολέμηση της διαφθοράς, μέσω της μελέτης των συντελούμενων αλλαγών, η συνέχεια της επιτευχθείσας προόδου και η ποιότητα και η αποφασιστικότητα των προσπαθειών που αναλαμβάνουν οι αρχές για την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων και μεταρρυθμίσεων. Οι απόψεις που εκφράζει η κοινωνία των πολιτών θα συμβάλλουν στη διαδικασία αυτή και πρέπει να λαμβάνονται ρητά υπόψη σε όλα τα στάδια.
- (34) Προς την κατεύθυνση αυτή, έγινε ένα σημαντικό βήμα με τη συμφωνία Κοτονού, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει υπόδειγμα για τις μελλοντικές συμφωνίες με άλλες τρίτες χώρες ή περιοχές. Οι διαπραγματεύσεις σχετικά με την ευρύτερη έννοια της χρηστής διακυβέρνησης οδήγησαν σε μία διττή προσέγγιση: αφενός, μία δέσμευση για χρηστή διακυβέρνηση αποτελεί θεμελιώδες και θετικό στοιχείο της εταιρικής σχέσης, θέμα που εντάσσεται στον τακτικό διάλογο και τομέα που τυγχάνει της ενεργούς στήριξης εκ μέρους της Κοινότητας· αφετέρου, μία συμφωνία ότι οι σοβαρές περιπτώσεις διαφθοράς, περιλαμβανομένης και της

δωροδοκίας που οδηγεί στη διαφθορά, θα συνιστούν παραβίαση του στοιχείου αυτού που απαιτεί τη λήψη κατάλληλων μέτρων για διόρθωση της κατάστασης. Η διαδικασία διαβουλεύσεων που αναφέρεται στο άρθρο 97 πρέπει να εφαρμόζεται όχι μόνο σε περιπτώσεις διαφθοράς που σχετίζεται με κοινοτικά κονδύλια αλλά και ευρύτερα, σε κάθε χώρα στην οποία η Κοινότητα εμπλέκεται χρηματοδοτικά και στην οποία η διαφθορά συνιστά σοβαρό εμπόδιο για τις αναπτυξιακές στρατηγικές που στοχεύουν στην επίτευξη αποτελεσμάτων. Δεν περιορίζεται κατά συνέπεια σε περιπτώσεις διαφθοράς που σχετίζονται άμεσα με κοινοτικές δραστηριότητες χρηματοδοτικής συνεργασίας. Το στοιχείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό αν ληφθεί υπόψη η ανταλλαξιμότητα των πόρων των δημόσιων οικονομικών. Οι διατάξεις αυτές αντανακλούν την ισχυρή δέσμευση των μερών να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Δείχνουν ότι η διαφθορά είναι ένα κοινό και όχι ένα μονομερές πρόβλημα.

- (35) Μία άλλη αντιπροσωπευτική περίπτωση είναι η Λατινική Αμερική. Η καταπολέμηση της διαφθοράς αποτελεί πάγιο θέμα διαλόγου και ειδικής συνεργασίας, που εξετάζεται στο πλαίσιο διαπραγματεύσεων με τις χώρες της Κεντρικής Αμερικής και του συμφώνου των Άνδεων. Η πολιτική διακήρυξη της Μαδρίτης (Διάσκεψη κορυφής ΕΕ-Λατινικής Αμερικής/Καραϊβικής, Μαδρίτη, 16-17 Μαΐου 2002) περιέχει τη δέσμευση για ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών, του κράτους δικαίου, των δικαστικών συστημάτων, για προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και για καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Επιπλέον, η νέα γενιά των διμερών συμφωνιών ΕΕ με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής θα περιέχουν την σταθερή προσήλωση στις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης.
- (36) Ο τρόπος με τον οποίο εξετάζεται η διαφθορά στα έγγραφα εθνικής στρατηγικής και στα εθνικά ενδεικτικά προγράμματα συνίσταται στην αντιμετώπιση των θεσμικών αιτιών που προκαλούν τη διαφθορά ή ενός περιβάλλοντος που ανέχεται τη διαφθορά, ενισχύοντας την αναγκαία ικανότητα των θεσμικών οργάνων και των μη κρατικών φορέων και στηρίζοντας τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου. Το θέμα αυτό εξετάζεται ειδικότερα σε χώρες στις οποίες η διαφθορά αποτελεί σοβαρό αναπτυξιακό πρόβλημα (σύμφωνα με πηγές, όπως, η Διεθνής Διαφάνεια - ΔΔ) και η καταπολέμησή της περιλαμβάνεται στην ατζέντα της κυβέρνησης. Η Επιτροπή έχει χρηματοδοτήσει, τα τρία τελευταία έτη, πέντε έργα με την ΔΔ με σκοπό την ανάπτυξη των στρατηγικών καταπολέμησης της διαφθοράς σε επίπεδο χώρας και περιφέρειας.
- (37) Η πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για μία συνολική πολιτική κατά της διαφθοράς⁸, ζητά από τα όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη να καταβάλλουν περισσότερες προσπάθειες για την καταπολέμηση αυτής της μορφής εγκλήματος. Όσον αφορά τις σχέσεις της ΕΕ με τρίτες χώρες, η Επιτροπή προτείνει να περιληφθούν δέκα γενικές αρχές στις εθνικές στρατηγικές για την καταπολέμηση της διαφθοράς των προς προσχώρηση και των υποψηφίων χωρών καθώς και άλλων εταίρων της ΕΕ. Στις αρχές αυτές περιλαμβάνονται μέτρα πρόληψης και περιστολής, κωδικοί δεοντολογίας για τον ιδιωτικό τομέα καθώς και η κατάρτιση λευκών καταλόγων. Σε παγκόσμιο πολυμερές επίπεδο, αναμένεται επίσης

⁸ COM(2003) 317 τελικό· 28.05.2003

περαιτέρω πρόοδος μέσω της μελλοντικής σύμβασης των ΗΕ κατά της διαφθοράς, η οποία θα εγκρίνει μία συνολική και πολυτομεακή προσέγγιση, επιδιώκοντας ισορροπία μεταξύ της ανάγκης δημιουργίας ενός λειτουργικού μηχανισμού ανάκτησης των περιουσιακών στοιχείων και της ανάγκης θεσμοποίησης αποτελεσματικών μέτρων πρόληψης.

2.7. Μετανάστευση

- (38) Η υγιής διαχείριση της μετανάστευσης αποτελεί επίσης παράγοντα που εξασφαλίζει συνολικά χρηστή διακυβέρνηση. Με προσεκτική διαχείριση, η μετανάστευση μπορεί να αποτελέσει θετικό παράγοντα ανάπτυξης και επιτυχίας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Μία από τις βασικότερες αρχές για τη βελτίωση της διαχείρισης της μετανάστευσης είναι ότι προϋποθέτει κοινές προσπάθειες. Ο διάλογος μεταξύ της χώρας προέλευσης και των χωρών υποδοχής πρέπει να ενταθεί και η συνεργασία πρέπει να αναπτυχθεί με πνεύμα εταιρικής σχέσης. Οι αρχές που καθορίζονται στην ανακοίνωση της 3ης Δεκεμβρίου για τη μετανάστευση και την ανάπτυξη παρέχουν το αναγκαίο πλαίσιο για την ενίσχυση του διαλόγου με τις αναπτυσσόμενες χώρες για θέματα μετανάστευσης. Προωθώντας τη χρηστή διακυβέρνηση, η ΕΕ εξετάζει μία από τις βασικότερες αιτίες που βρίσκονται στη ρίζα του προβλήματος της μετανάστευσης.

2.8. Προσεγγίσεις ανά τομέα και ενσωμάτωση

- (39) Μια αυξημένη προσφυγή στις τομεακές προσεγγίσεις της χρηστής διακυβέρνησης, με στήριξη από τον προϋπολογισμό ή άλλα χρηματοδοτικά μέσα, όπως οι κοινές χρηματοδοτήσεις ("basket funding"), θα συμβάλλουν στην αύξηση της οικειοποίησης και στη βελτίωση του συντονισμού και της αποτελεσματικότητας.
- (40) Τα τομεακά προγράμματα προϋποθέτουν ένα εγκεκριμένο έγγραφο τομεακής πολιτικής το οποίο θα ενσωματωθεί σε ένα συνολικό πλαίσιο στρατηγικής (όπως το έγγραφο στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας, ΕΣΜΦ), ένα τομεακό μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δαπανών και έναν ετήσιο προϋπολογισμό, καθώς και μία διαδικασία συντονισμού μεταξύ των χορηγών, την οποία θα εφαρμόζει η κυβέρνηση. Μία ανάλυση της χρηστής διακυβέρνησης μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα αυτά τα στάδια.
- (41) Οι παρεμβάσεις που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση μπορούν επίσης να ακολουθήσουν μία τομεακή προσέγγιση, και είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για τις διοικητικές μεταρρυθμίσεις (Προγράμματα μεταρρύθμισης του δημόσιου τομέα, αποκέντρωσης, μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού, μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος κ.λπ.). Ενδέχεται επίσης να περιλαμβάνεται και η συνεργασία με μη κρατικούς φορείς.
- (42) Η ενσωμάτωση της δημιουργίας θεσμικής ικανότητας στα τομεακά προγράμματα συμβάλλει στη χρηστή διακυβέρνηση. Η ενσωμάτωση σε τομείς όπως οι μεταφορές, η υγεία ή η εκπαίδευση, πραγματοποιείται μέσω της στήριξης των σχετικών θεσμικών οργάνων σε θέματα διατύπωσης πολιτικής, παρακολούθησης και εφαρμογής, καθώς και σε θέματα προγραμματισμού και διαχείρισης του προϋπολογισμού.

2.9. Στήριξη του προϋπολογισμού

- (43) Εδώ και μία δεκαπενταετία, η ΕΚ άρχισε πρώτη να παρέχει στήριξη στον προϋπολογισμό προγραμμάτων οικονομικής μεταρρύθμισης σε χώρες ΑΚΕ, στο πλαίσιο προγραμμάτων διαρθρωτικής μεταρρύθμισης τα οποία είχαν συμφωνηθεί από τις χώρες με τα όργανα της Bretton Woods. Πιο πρόσφατα, η στήριξη του προϋπολογισμού χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο σε περιοχές εκτός ΑΚΕ.
- (44) Ένα από τα προαπαιτούμενα για την αποτελεσματική στήριξη του προϋπολογισμού είναι η ικανοποιητική διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, ή η βελτίωσή της. Η στήριξη του προϋπολογισμού, με τη χορήγηση χρηματοδότησης σε άμεσο συνδυασμό με συμφωνηθέντα αποτελέσματα (βάσει δεικτών μέτρησης της προόδου) όσον αφορά την καλύτερη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, δημιουργεί πρόσθετα κίνητρα για μεταρρύθμιση. Με τη χορήγηση χρηματοδότησης μέσω των εθνικών προϋπολογισμών, παρέχεται επίσης η Επιτροπή αποκτά επίσης επιχειρήματα κατά τον διάλογο για τα συστήματα προϋπολογισμού. Ετήσιες εκθέσεις για τα επιτευχθέντα αποτελέσματα βοηθάνε επίσης στην ενίσχυση της υπευθυνότητας στο εσωτερικό επίπεδο και στην αυξημένη προσφυγή, στο πλαίσιο της κοινοτικής δημοσιονομικής στήριξης, στα τακτικές εκθέσεις που παρουσιάζουν οι εκάστοτε κυβερνήσεις στο Εθνικό Κοινοβούλιο με σκοπό να βελτιωθεί η ποιότητα και το περιεχόμενο των εκθέσεων αυτών και, ως εκ τούτου, να προωθηθεί η ανάληψη ευθυνών της κυβέρνησης έναντι του Κοινοβουλίου. Βοηθά επίσης στη μείωση ορισμένων από τις εντονότερες πιέσεις που ασκούνται στους εθνικούς προϋπολογισμούς, οι οποίοι συχνά είναι από μόνοι τους πηγή δυσκολιών για τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών.
- (45) Η προσέγγιση της Επιτροπής για στήριξη του προϋπολογισμού, κατά την οποία συνδέονται το μέγεθος των διατιθέμενων ποσών με το βαθμό επίτευξης των συμφωνηθέντων αποτελεσμάτων όσον αφορά τη μείωση της φτώχειας και τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, αποτελεί επιπλέον κίνητρο για τη βελτίωση του εσωτερικού διαλόγου μεταξύ των Υπουργείων Οικονομικών και των βασικών Υπουργείων, δεδομένου ότι τα Υπουργεία Οικονομικών ενδιαφέρονται, αφενός, για τα αποτελέσματα των βασικών Υπουργείων και, αφετέρου, για να εξασφαλίσουν την πλήρη χρηματοδότησή τους. Επιπλέον, με την παροχή συνοδευτικής στήριξης για τη δημιουργία ικανότητας, οι πράξεις στήριξης του προϋπολογισμού βοηθούν στη βελτίωση της ικανότητας υλοποίησης των συμφωνηθεισών βελτιώσεων.
- (46) Παράλληλα, η στήριξη του προϋπολογισμού μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση περιπτώσεων διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών όταν η διαδικασία βοήθειας δύναται από μόνη της να δημιουργεί προβλήματα για τις κυβερνήσεις. Η ενίσχυση ενός έργου εκτός προϋπολογισμού περιλαμβάνεται σπάνια στα εθνικά συστήματα σχεδιασμού, και σχεδόν ποτέ στα συστήματα λογιστικής. Η στήριξη του προϋπολογισμού παρέχει χρηματοδότηση μέσω των συστημάτων αυτών. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται ότι ο σχεδιασμός των πόρων γίνεται βάσει μιας πολύπλοκης εικόνας των πραγμάτων και όχι βάσει μιας μερικής θεώρησης που έχει διαμορφωθεί όταν οι περισσότερες επενδυτικές δαπάνες χρηματοδοτούνται εκτός προϋπολογισμού από χορηγούς και οι επιπτώσεις τους στο κόστος ενδέχεται να μην είναι αισθητές στους αρμόδιους για τον σχεδιασμό. Εξασφαλίζεται επίσης ότι η εικόνα που δίδεται στα εθνικά

κοινοβούλια είναι ακριβής, χωρίς τις παραλείψεις και τις στρεβλώσεις που δημιουργούν οι εισροές από χορηγούς, οι οποίες δεν περνούν μέσα από τον προϋπολογισμό. Με τον τρόπο αυτό βοηθάται επίσης η βελτίωση της απόδοσης ευθυνών σε εσωτερικό επίπεδο.

- (47) Στα σημαντικότερα επιτεύγματα των μεταρρυθμίσεων αυτών συγκαταλέγονται, σε πολλές χώρες, η μακρόπνοη μείωση των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού, η κατάργηση του διακριτικού φόρου και των φορολογικών απαλλαγών που υπονόμειναν τη δημιουργία ίσων ευκαιριών για τους παράγοντες του ιδιωτικού τομέα, και η αύξηση της σταθερότητας του τραπεζικού τομέα, μέσω της κατάργησης της πρακτικής των πολιτικών δανείων. Ωστόσο, ταυτόχρονα, έγινε σαφέστερο ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν μπορούν να αγοραστούν, τα θετικά αποτελέσματά τους δεν ωφέλησαν επαρκώς τους φτωχούς και ότι χρειάζεται να υποστηρίζονται επαρκώς στο εσωτερικό της χώρας (οικειοποίηση). Από το 1999, τα προγράμματα διαρθρωτικής προσαρμογής αντικαταστάθηκαν από εθνικές στρατηγικές για τη μείωση της φτώχειας.
- (48) Στο πλαίσιο του εγγράφου στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας (ΕΣΜΦ), η καλή πρακτική των χορηγών συνίσταται στο ότι η βοήθεια των χορηγών πρέπει να στηρίζεται και να ευθυγραμμίζεται με ένα εθνικό πρόγραμμα μεταρρύθμισης και με τη μεταφορά του στον προϋπολογισμό. Σε πολλές χώρες για τις οποίες υπάρχει ΕΣΜΦ (Μπουρκίνα Φάσο, Τανζανία, Ουγκάντα, Μπενίν, Μοζαμβίκη και άλλες), οι χορηγοί συμφωνούν σε κοινά πλαίσια εντός των οποίων ορίζονται οι αρχές που διέπουν τη στήριξη του προϋπολογισμού, και περιγράφουν, συχνά σε μορφή μήτρας, σε ποιούς τομείς μεταρρύθμισης και σε ποιά αποτελέσματα επιθυμούν να επικεντρώσουν το διάλογό τους με τις κυβερνήσεις. Η βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης, μέσω της αύξησης της αποτελεσματικότητας, της ικανότητας και της διαφάνειας των δημόσιων οικονομικών, καθώς και η βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών στους φτωχούς, είναι βασικά στοιχεία του διαλόγου αυτού μεταξύ χορηγών και κυβερνήσεων. Οι περισσότερες χώρες ΕΣΜΦ έχουν αρχίσει να βελτιώνουν τη βιωσιμότητα των δημόσιων δαπανών τους με την καθιέρωση ενός μεσοπρόθεσμου στόχου, δημοσιονομικών πλαισίων ή μεσοπρόθεσμων δαπανών. Παρατηρείται επίσης μία αυξανόμενη χρήση των μελετών παρακολούθησης των δαπανών στον κοινωνικό τομέα ώστε να διαπιστώνεται σε ποιο βαθμό οι πόροι της κεντρικής κυβέρνησης φθάνουν τον τελικό δικαιούχο.

2.10. Εμπόριο

- (49) Η διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα είναι καθοριστικό στοιχείο για την ενσωμάτωση των αναπτυσσόμενων χωρών στο πολυμερές εμπορικό σύστημα και για τη δημιουργία ενός ελκυστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος εντός του οποίου μπορούν να ευημερήσουν οι επενδύσεις και το εμπόριο. Κατά συνέπεια, η διακυβέρνηση είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη, χωρίς την οποία δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν η φτώχεια και όλα τα προβλήματα που προέρχονται από αυτήν.
- (50) Η ενσωμάτωση των αναπτυσσόμενων χωρών στο πολυμερές εμπορικό σύστημα δεν εξαρτάται μόνο από μία πραγματική πρόσβαση στην αγορά και την αυξημένη εγχώρια παραγωγή εμπορεύσιμων και εξαγωγίμων αγαθών και υπηρεσιών. Το πλαίσιο της εσωτερικής διακυβέρνησης αποτελεί κλειδί για την εκμετάλλευση

των δυνατοτήτων που μπορούν να παρουσιαστούν με την παγκοσμιοποίηση. Μόνον εάν οι αναπτυσσόμενες χώρες διαθέτουν επαρκείς θεσμικές ικανότητες και επιθυμούν να δημιουργήσουν ένα διαφανές, προβλέψιμο και αποτελεσματικό νομικό, ρυθμιστικό, δικαστικό και θεσμικό περιβάλλον, και μόνον εάν είναι σε θέση να εφαρμόζουν κανόνες και κανονισμούς, θα μπορέσουν να προσελκύσουν ικανοποιητικές εγχώριες, περιφερειακές και διεθνείς επενδύσεις. Αναγνωρίζοντας όλα αυτά, η Επιτροπή ενέκρινε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο πολιτικής για την παροχή βοήθειας συναφούς προς το εμπόριο, το οποίο αποτελεί και τη βάση συνεργασίας στον συγκεκριμένο τομέα⁹.

- (51) Όσον αφορά τη δική τη εμπορική πολιτική, η ΕΕ παρέχει στις αναπτυσσόμενες χώρες προτιμησιακή πρόσβαση στην αγορά της, στο πλαίσιο του Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ). Το σύστημα αυτό στοχεύει στη στήριξη της ανάπτυξης μέσω της παραχώρησης χαμηλότερων δασμολογικών επιπέδων σε εμπορεύματα από αναπτυσσόμενες χώρες, σε σύγκριση με τα επίπεδα που εφαρμόζονται σε εμπορεύματα από βιομηχανικές χώρες εταίρους. Ωστόσο, οι προτιμήσεις αυτές δύναται να αποσύρονται¹⁰ (όπως συμβαίνει τώρα με το Μυανμάρ) σε περίπτωση σαφών παραλείψεων διακυβέρνησης, όπως, η χρησιμοποίηση της καταναγκαστικής εργασίας στις φυλακές, η δουλεία και η παραβίαση του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι. Επιπλέον, το ΣΓΠ προβλέπει και θετικά κίνητρα μέσω της παραχώρησης επιπρόσθετων προτιμήσεων σε χώρες που έχουν ενσωματώσει στη νομοθεσία τους ορισμένες συμβάσεις ΔΟΕ ή/και που διασφαλίζουν τη μακρόπνοη διαχείριση των δασών τους. Έτσι, μέσω θετικών και αρνητικών κινήτρων, η ΕΕ επιδιώκει να ενθαρρύνει τη χρηστή διακυβέρνηση σε τομείς συναφείς με το εμπόριο.

2.11. Ο τομέας των επιχειρήσεων

- (52) Η προώθηση της κοινωνικής ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες δεν μπορεί, σε γενικές γραμμές, να επιτευχθεί σε μακρόπνοη βάση μέσω του δημόσιου τομέα αποκλειστικά. Οι ιδιωτικές εταιρείες μπορούν και αυτές να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο.
- (53) Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η ασθενής διακυβέρνηση (ανεπαρκής δημόσια διοίκηση, μη απόδοση ευθυνών, δημοσιονομική αδιαφάνεια, διαφθορά, αναποτελεσματικά οικονομικά συστήματα και άλλες κυβερνητικές ελλείψεις) αντιπροσωπεύει βασικό αντικίνητρο για την πραγματοποίηση επενδύσεων, για την αποταμίευση, και την κινητοποίηση των πόρων τόσο σε εσωτερικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Πράγματι, μία ταχέως υποβαθμιζόμενη διακυβέρνηση θα μπορούσε να προκαλέσει απότομες εκροές και διαφυγές κεφαλαίων. Λόγω του ότι η φορολογική βάση είναι πολύ μικρή, τα έσοδα του προϋπολογισμού συχνά δεν επαρκούν για τη χρηματοδότηση του τομέα της υγείας και άλλων κοινωνικών υπηρεσιών. Μόνο μία ισχυρή και μακρόπνοη οικονομική ανάπτυξη θα μπορούσε να δημιουργήσει τον πλούτο που είναι αναγκαίος για την αποτελεσματική καταπολέμηση της φτώχειας και θα δημιουργούσε φορολογικά έσοδα ικανά να στηρίξουν τα βασικά θεμέλια του δημόσιου τομέα. Ένας δυναμικός επιχειρηματικός τομέας αποτελεί τη βάση της οικονομικής ανάπτυξης. Οι άμεσες

⁹ COM(2002) 513 τελικό, 18.09.2002

¹⁰ Βάσει του άρθρου 26 του ΣΓΠ

ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) μπορούν να διαδραματίσουν πρωτεύοντα ρόλο στις αναπτυσσόμενες χώρες. Για να προσελκυστούν ΑΞΕ, οι χώρες πρέπει να δημιουργήσουν το κατάλληλο περιβάλλον. Η προβλεψιμότητα, η απόδοση ευθυνών και η διαφάνεια εκ μέρους της κυβέρνησης αποτελούν χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος αυτού. Το ίδιο ισχύει για τη συνεπή εφαρμογή υγιών οικονομικών πολιτικών και την προώθηση ενός σταθερού μακροοικονομικού πλαισίου σε συνδυασμό με ένα ισχυρό νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο που θα εξασφαλίζει την προστασία από τις πιέσεις, τις αυθαίρετες πράξεις και τη διαφθορά του κράτους. Τόσο οι εσωτερικοί όσο και οι εξωτερικοί επενδυτές πρέπει να είναι βέβαιοι ότι θα είναι ασφαλή τα περιουσιακά τους στοιχεία και ότι θα τηρούνται οι συμβατικές υποχρεώσεις.

- (54) Ένας ουσιαστικός διάλογος και μία εταιρική σχέση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα είναι σημαντικά στοιχεία για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και πρέπει να περιέχουν θέματα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα και η εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ). Η ΕΚΕ¹¹ είναι μία έννοια σύμφωνα με την οποία οι επιχειρήσεις ενσωματώνουν, σε προαιρετική βάση, τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στην συνεργασία τους με τα ενδιαφερόμενα μέρη τους. Οι προαιρετικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές πρακτικές των επιχειρήσεων, που επεκτείνονται πέραν των νομικών υποχρεώσεών τους, μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο και να καλύψουν με καινοτόμο τρόπο το υφιστάμενο κενό διακυβέρνησης. Η ΕΚΕ δεν υποκαθιστά, αλλά συμπληρώνει μια αυστηρή νομοθεσία και τον κοινωνικό διάλογο. Λόγω ακριβώς του συμπληρωματικού της χαρακτήρα, δεν πρέπει να θίγει τα καθήκοντα των δημόσιων αρχών όσον αφορά την κατάρτιση δεσμευτικών κανόνων, σε εθνικό ή/και διεθνές επίπεδο, με στόχο τον σεβασμό ορισμένων κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων ή προτύπων αναφοράς. Θέματα όπως η εφαρμογή των βασικών εργασιακών προτύπων, η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και της αξιοπρεπούς εργασίας, η δημοσιονομική διαφάνεια και η περιβαλλοντική προστασία, μπορούν να επωφεληθούν από μία υπεύθυνη δέσμευση του ιδιωτικού τομέα.
- (55) Η έγκριση, τον Αύγουστο 2003, του σχεδίου προτύπων των ΗΕ για τις ευθύνες των διεθνικών εταιρειών και άλλων εμπορικών επιχειρήσεων όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα¹², υπογραμμίζει την αυξανόμενη αναγνώριση των ευθυνών των επιχειρήσεων προς τα ενδιαφερόμενα μέρη. Τα πρότυπα συνιστούν ένα σύνολο κατευθυντήριων γραμμών δεοντολογίας όπου συγκεντρώνεται ένα φάσμα νομικών υποχρεώσεων που έχουν οι εταιρείες και που υπαγορεύονται από τα ισχύοντα ανθρώπινα δικαιώματα, τα εργασιακά και περιβαλλοντικά πρότυπα, και ταυτόχρονα παρέχουν κατευθυντήριες γραμμές για τις εταιρείες που λειτουργούν σε περιοχές συγκρούσεων.

¹¹ COM(2002) 347 τελικό, 2.7.2002, “Εταιρική κοινωνική ευθύνη: μια συνεισφορά των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη”

¹² Σχέδιο προτύπων των ΗΕ για τις ευθύνες των διεθνικών εταιρειών και άλλων εμπορικών επιχειρήσεων όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. E/CN.4/Sub.2/2003/12/Αναθ.1

- (56) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εγκρίνοντας ένα ψήφισμα για τα πρότυπα της ΕΕ για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που λειτουργούν σε αναπτυσσόμενες χώρες: προς έναν ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας¹³, αναγνώρισε την επιρροή που έχει ο ευρωπαϊκός ιδιωτικός τομέας στην αναπτυξιακή διαδικασία, στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και στα ανθρώπινα δικαιώματα στις αναπτυσσόμενες χώρες στις οποίες λειτουργούν.
- (57) Οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις αποτελούν ένα ολοκληρωμένο και αποδεκτό μέσο σχετικά με την εταιρική ευθύνη, το οποίο περιέχει αρχές και πρότυπα που εφαρμόζονται οικειοθελώς και διέπουν την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά σε τομείς που περιλαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα βασικά εργασιακά πρότυπα και μέτρα κατά της διαφθοράς. Οι κατευθυντήριες γραμμές είναι παγκόσμιες εμπέλειας δεδομένου ότι προτείνονται από τις κυβερνήσεις των 37 χωρών που έχουν προσχωρήσει σε αυτές¹⁴, από τις πολυεθνικές εταιρείες που εδρεύουν στις χώρες αυτές ανεξάρτητα από τα μέρη του πλανήτη στα οποία λειτουργούν. Η Επιτροπή έχει διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην προώθηση των κατευθυντήριων αυτών γραμμών.

3. ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ

- (58) Η σύσταση της Αφρικανικής Ένωσης (ΑΕ) και η καθιέρωση της νέας εταιρικής σχέσης για την ανάπτυξη της Αφρικής (NEPAD) είχαν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός νέου panaφρικανικού επιπέδου διακυβέρνησης. Οι Αφρικανοί αρχηγοί συμφώνησαν ότι η ειρήνη και η ασφάλεια, η δημοκρατία, η χρηστή διακυβέρνηση, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η υγιής διαχείριση συγκαταλέγονται στα προαπαιτούμενα για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την εξάλειψη της φτώχειας, καθώς και για τον τερματισμό των ένοπλων συγκρούσεων στην ήπειρο.
- (59) Η προσέγγιση της NEPAD όσον αφορά τη διακυβέρνηση διατυπώνεται στη δήλωση των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων για τη δημοκρατία και την πολιτική, οικονομική και εταιρική διακυβέρνηση¹⁵.
- (60) Ένα από τα χαρακτηριστικά της πρωτοβουλίας είναι ο αφρικανικός μηχανισμός επιθεώρησης (The African Peer Review Mechanism (APRM)): στο όργανο αυτό προσχωρούν οικειοθελώς τα κράτη μέλη της ΑΕ και συνιστά μηχανισμό αυτοελέγχου. Δεκαπέντε αφρικανικά κράτη έχουν μέχρι τώρα υπογράψει το συναινετικό μνημόνιο για την πρόσβαση στη διαδικασία APRM. Στόχος είναι να εξασφαλιστεί ότι οι πολιτικές των μελών και οι πρακτικές τους συμφωνούν με τις αξίες, τους κωδικούς και τα πρότυπα της διακυβέρνησης σε πολιτικό, οικονομικό και εταιρικό επίπεδο, που έχουν συμφωνηθεί και περιέχονται στη διακήρυξη της

¹³ Έκθεση για τα πρότυπα ΕΕ για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που λειτουργούν στις αναπτυσσόμενες χώρες: προς έναν ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας A4-0508/98

¹⁴ Οι χώρες που έχουν προσχωρήσει είναι τα 30 μέλη του ΟΟΣΑ και η Αργεντινή, η Βραζιλία, η Χιλή, η Εσθονία, το Ισραήλ, η Λιθουανία και η Σλοβενία. Η προσχώρηση της Λετονίας ολοκληρώνεται σύντομα και εξετάζεται σχετική αίτηση της Σιγκαπούρης.

¹⁵ Σύνοδος των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, 38η τακτική συνεδρίαση του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας, 8 Ιουλίου 2002, Ντέρμπαν, Νότιος Αφρική

NEPAD. Για να έχει πρόσβαση στη διαδικασία επιθεώρησης, κάθε κράτος πρέπει να έχει σαφώς καθορίσει ένα χρονικά δεσμευτικό πρόγραμμα δράσης για την εφαρμογή της διακήρυξης σχετικά με τη διακυβέρνηση, καθώς και τακτικές επιθεωρήσεις. Ο APRM θα μπορούσε να παρακινήσει χώρες να λάβουν σοβαρά υπόψη τους τις επιπτώσεις των εθνικών πολιτικών όχι μόνο στην πολιτική σταθερότητα και την οικονομική ανάπτυξη στο εσωτερικό της χώρας τους αλλά επίσης και στις γειτονικές χώρες, καθώς και να προωθήσει την αμοιβαία ανάληψη της υποχρέωσης λογοδότησης.

- (61) Σε άλλες περιοχές, υπάρχει ένα ευρύ φάσμα περιφερειακών και υποπεριφερειακών ομάδων, φόρα και ρυθμίσεων που αφορούν τη συνεργασία και εξετάζουν θέματα διακυβέρνησης. Το θέμα της διακυβέρνησης έχει έντονη παρουσία στην ατζέντα του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών (περιλαμβανομένων και των γενικών εκθέσεων της γενικής συνέλευσης). Στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς ο ΟΑΚ καθιέρωσε, για παράδειγμα, έναν συνολικό μηχανισμό παρακολούθησης με τη διαμερικανική σύμβαση κατά της διαφθοράς, καθώς και έναν ειδικό μηχανισμό για την ανάμιξη της κοινωνίας των πολιτών. Η δημοκρατική διακυβέρνηση είναι επίσης μία από τις πέντε προτεραιότητες για ανάληψη δράσης, τις οποίες προσδιόρισε η ομάδα του Ρίο κατά την τελευταία σύνοδο κορυφής στο Κούσκο (Μάιος 2003). Οι χώρες επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους όσον αφορά την παγίωση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, και την ανάγκη καθιέρωσης αποτελεσματικότερων πολιτικών συστημάτων. Τα ίδια ισχύουν και για την Ασία όπου τα θέματα διακυβέρνησης συγκαταλέγονται στις προτεραιότητες της ατζέντας πολλών χωρών ή ενώσεων χωρών, ειδικότερα μετά την ασιατική οικονομική κρίση. Η συζήτηση σ' αυτό το μέρος του κόσμου επικεντρώνεται στο να διαδραματίζει το κράτος λιγότερο έντονο και άμεσο ρόλο στην οικονομία, να εφαρμόζονται οι αρχές της οικονομίας της αγοράς, να προωθηθεί η περιφερειακή εμπορική ολοκλήρωση, να ενισχυθούν οι εγχώριες χρηματοπιστωτικές αγορές και να προωθηθούν οι δυνατότητες μιας συλλογικής απάντησης στις απειλές αποσταθεροποίησης κ.λπ. Οι περιφερειακές τράπεζες ανάπτυξης, για παράδειγμα η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης (ΑΤΑ) και η Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης (ΔΤΑ), στις οποίες οι χώρες εταίροι και άλλες χώρες στις αντίστοιχες περιοχές κατέχουν πλειοψηφική συμμετοχή, και οι οποίες έχουν ευρείες εντολές σε θέματα ανάπτυξης, εξετάζουν επίσης θέματα διακυβέρνησης (στο πλαίσιο, για παράδειγμα, του εκσυγχρονισμού του κράτους και των μεταρρυθμίσεων του δημόσιου τομέα) ως τομείς προτεραιότητας στις πολιτικές και τις δράσεις τους. Επιπλέον, στη συγκεκριμένη περίπτωση της ΔΤΑ, υπό τον τίτλο "Εκσυγχρονισμός του κράτους", η τράπεζα πρόσφατα ανέπτυξε ένα πλαίσιο στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση του κράτους και την εδραίωση της δημοκρατικής διακυβέρνησης.

4. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΤΕΡΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

4.1. Μία ατζέντα πολιτικής για τη διακυβέρνηση

- (62) Η διακυβέρνηση μπορεί να προσεγγιστεί από διάφορες πλευρές, σε διάφορες καταστάσεις χωρών. Οι επιταγές της πολιτικής που θα ισχύει για τις δύσκολες εταιρικές σχέσεις, τις μετασυγκρουσιακές καταστάσεις ή για αποτελεσματικές εταιρικές σχέσεις, διαφέρουν μεταξύ τους. Η χρηστή διακυβέρνηση πρέπει να αναλύεται και να προωθείται βάσει μιας συγκεκριμένης χώρας κάθε φορά. Δεν

μπορεί να αντιμετωπισθεί βάσει μοντέλων που θα ισχύουν γενικά για όλες τις περιπτώσεις, αλλά κυρίως βάσει των υφιστάμενων καταστάσεων. Το γεγονός αυτό προϋποθέτει μία σταδιακή εδραίωση υπεύθυνων, αποτελεσματικών και δημοκρατικών θεσμικών οργάνων και έναν ανοικτό διάλογο με μη κρατικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Η θεσμική βιωσιμότητα και η δημιουργία ικανότητας συγκαταλέγονται στα κύρια θέματα της ατζέντας για τη διακυβέρνηση.

(63) Η ΕΚ έχει - μέσω της παρουσίας της σε όλες σχεδόν τις αναπτυσσόμενες χώρες και τις χώρες υπό μετάβαση, και μέσω των πολιτικών της και του ευρύτετου φάσματος οργάνων που διαθέτει - μακρά εμπειρία στη διατήρηση τόσο της βοήθειας όσο και του διαλόγου με τις κυβερνήσεις σε διάφορες καταστάσεις χώρας. Σε όλες τις περιπτώσεις, η πολιτική γραμμή της ΕΚ και η στήριξη της διακυβέρνησης ενσωματώνεται στα συνήθη όργανα συνεργασίας. Ανάλογα με την κατάσταση σε κάθε χώρα, μπορεί να περιέχει:

- διάλογο,
- ανθρωπιστική βοήθεια,
- ένα πλήρες σύνολο αναπτυξιακής βοήθειας που συνίσταται:
 - στη στήριξη για τη δημιουργία θεσμικής ικανότητας,
 - στη στήριξη της διοικητικής αποκέντρωσης, της εκλογικής διαδικασίας, των μη κρατικών φορέων,
 - στη στήριξη δραστηριοτήτων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στα τεχνικά και χρηματοδοτικά μέσα συγκαταλέγονται τα έργα, τα τομεακά προγράμματα και η στήριξη του προϋπολογισμού, η χρηματοδότηση των πάγιων δαπανών καθώς και η τεχνική βοήθεια. Σε όλες τις παρεμβάσεις της η ΕΚ επιδιώκει την αυξημένη συνοχή, τη συμπληρωματικότητα και τον συντονισμό με τις πολιτικές της ΕΚ και των κρατών μελών της ΕΕ καθώς και με άλλους χορηγούς για την αύξηση της αποτελεσματικότητας και τη μετάδοση μηνυμάτων προς τις κυβερνήσεις και τους πληθυσμούς που ζουν στις χώρες εταίρους.

(64) Στο πλαίσιο αυτό, ο διάλογος πρέπει να χρησιμοποιείται για να εξασφαλίζεται η τακτική επαφή με τις χώρες εταίρους και πρέπει να εκτείνεται πέραν των τρεχουσών καταστάσεων κρίσης ή των επικείμενων κρίσεων. Πρέπει να περιέχει μία τακτική και, ει δυνατό, κοινή αξιολόγηση των εξελίξεων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών, του κράτους δικαίου και της χρηστής διακυβέρνησης. Ο στενότερος συντονισμός μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών και άλλων χορηγών μπορεί να συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα του διαλόγου.

- (65) Ο χειρισμός καταστάσεων που προκύπτουν από δύσκολες εταιρικές σχέσεις αποτελεί θέμα που η διεθνής κοινότητα πρέπει να εξακολουθήσει να αντιμετωπίζει. Η αναπτυξιακή συνεργασία με τις χώρες αυτές απαιτεί ιδιαίτερη προσέγγιση με στόχο κατευθείαν την καρδιά των προβλημάτων, τα οποία πολύ συχνά σχετίζονται με τη διακυβέρνηση, και πρέπει να βασίζεται σε ένα φάσμα μέτρων προσαρμοσμένων με ακρίβεια στην πραγματικότητα της εκάστοτε χώρας.
- (66) Στις παρεμβάσεις που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση, η ΕΕ πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο μεταστροφής από την "προσέγγιση ανά έργο" σε μία "προσέγγιση ανά τομεακό πρόγραμμα", όπου κρίνεται σκόπιμο. Στόχος είναι να διευκολυνθεί η εκπόνηση, από τις κυβερνήσεις εταίρους, συνεκτικών στρατηγικών και σχεδίων δράσης, όπου θα συμμετέχουν οι χορηγοί και άλλοι ενδιαφερόμενοι βάσει ενιαίας διαδικασίας και ενιαίου πλαισίου. Η προσέγγιση ανά τομέα δημιουργεί επίσης την ευκαιρία εναρμόνισης των πρακτικών και των διαδικασιών που εφαρμόζουν οι χορηγοί, και συντονισμένης εξέτασης θεμάτων, όπως, οι τακτικές δαπάνες στη δημόσια διοίκηση.
- (67) Για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και οι επιπτώσεις των παρεμβάσεων της ΕΕ στον τομέα της διακυβέρνηση, καθώς και σε άλλους τομείς ανάπτυξης, θα χρειαστεί να σημειωθεί πρόοδος προς τις κοινές πολιτικές και προσεγγίσεις της ΕΕ, τις εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές καθώς και προς την εναρμόνιση των διαδικασιών. Συνολικά, η προσέγγιση της διακυβέρνησης από τα κράτη μέλη μεταστρέφεται και, από μία οικονομική διαδικασία και διοικητική αποτελεσματικότητα που εθεωρείτο αρχικά, εμπεριέχει πλέον μία γενικότερη ενασχόληση με θέματα δημοκρατίας, δικαιοσύνης και συμμετοχής. Και άλλοι διμερείς και πολυμερείς χορηγοί συμμερίζονται την άποψη αυτή. Φαίνεται να υπάρχει μία γενικότερη μεταστροφή προς διμερή προγράμματα συνεργασίας που καλύπτουν ευρύτερα την εκάστοτε χώρα. Η ενίσχυση του θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου, που θα στηρίζει τη θεσμική βιωσιμότητα, τις διαδικασίες εκσυγχρονισμού, το κράτος δικαίου και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ατομικών ελευθεριών, αποτελούν κοινό χαρακτηριστικό όλων των κοινοτικών παρεμβάσεων. Οι διάφοροι αυτοί τομείς συνιστούν τόσο τομείς παρέμβασης όσο και οριζόντια θέματα των εθνικών/περιφερειακών εγγράφων στρατηγικής. Η ΕΚ θα εξακολουθήσει να επιδιώκει τη συμπληρωματικότητα και τη συνοχή με άλλους διμερείς και πολυμερείς χορηγούς.
- (68) Η χρησιμοποίηση δεικτών μέτρησης της διακυβέρνησης είναι προς το αμοιβαίο συμφέρον των εταίρων. Μπορούν να διευκολύνουν τον εσωτερικό διάλογο και τις διαδικασίες μεταρρύθμισης που αναλαμβάνει μία χώρα όσον αφορά τα συστήματα διακυβέρνησης (εκλογικό σύστημα, δικαιοσύνη) καθώς και να βελτιώσουν την ποιότητα των αναπτυξιακών παρεμβάσεων.
- (69) Η σημερινή προσέγγιση της ΕΚ στη διακυβέρνηση υπό διάφορες καταστάσεις, π.χ. στο πλαίσιο δύσκολων εταιρικών σχέσεων, ή μετασυγκρουσιακών και αποτελεσματικών εταιρικών σχέσεων, παρουσιάζεται στη συνέχεια. Για να περιγραφεί καλύτερα η εκάστοτε προσέγγιση και για να παρασχεθούν κατευθυντήριες γραμμές πολιτικής σε διάφορους τομείς και καταστάσεις βάσει της αποκτηθείσας εμπειρίας, έχουν επιλεγεί ορισμένες περιπτώσεις μελέτης.

- (70) Η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στις αναπτυσσόμενες χώρες σύμφωνα με την κοινή δήλωση του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας¹⁶. Ωστόσο, η εμπειρία από άλλες χώρες και περιοχές μπορεί να συνεισφέρει σε ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις και χρήσιμες πρακτικές που θα μπορούσαν ενδεχομένως να ισχύουν σε διάφορες περιοχές.
- (71) Τα Δυτικά Βαλκάνια μπορούν να χρησιμεύσουν ως παράδειγμα της πολιτικής της ΕΕ σε ένα μετασυγκρουσιακό πλαίσιο.

ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: Τα Κύρια στοιχεία είναι οι μετασυγκρουσιακές συνθήκες και η κληρονομιά που άφησε η διάλυση της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας. Επιπλέον, με τις ειρηνευτικές συμφωνίες εισήχθησαν ιδιαίτερες πολύπλοκες θεσμικές δομές (π.χ. τριμερής Βοσνία-Ερζεγοβίνη (ΒΕ), νέο σύνταγμα για τη Σερβία και το Μαυροβούνιο, διοίκηση του Κοσσυφοπέδιου υπό τα ΗΕ, συμφωνία της Οχρίδας για την FYROM). Η διεθνής κοινότητα έχει αναμιχθεί σε μεγάλο βαθμό, με την πλήρη ή μερική διοίκηση μεγάλων ενοτήτων (π.χ. εντολές των ΗΕ για την ΒΕ και το Κοσσυφοπέδιο). Άλλα προβλήματα αφορούν την ανάγκη σύστασης εξ ολοκλήρου νέων διοικητικών υπηρεσιών στα διάδοχα κράτη (π.χ. μεθοριακές υπηρεσίες), χάραξης και ελέγχου των συνόρων, καθώς και την ανάγκη διευθέτησης ενδεχόμενων διενέξεων που προκύπτουν από θέματα ιδιοκτησίας/κτηματολογίου. Η περιοχή βρίσκεται επίσης αντιμέτωπη με συνηθέστερα προβλήματα, όπως η μετάβαση από ένα σοσιαλιστικό καθεστώς σε μία αποτελεσματική δημοκρατία και μια λειτουργούσα οικονομία αγοράς. Στόχος της ΕΕ είναι να βοηθήσει, μέσω της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης (ΔΣΣ), τις εν λόγω χώρες να αντιμετωπίσουν τις θεσμικές αυτές προκλήσεις, να εισέλθουν σε μία εταιρική σχέση και να ανακτήσουν το αίσθημα της οικειοποίησης και να προοδεύσουν προς την κατεύθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ: Στο επίκεντρο της πολιτικής της ΕΕ στην περιοχή - διαδικασία σταθεροποίησης και σύνδεσης (ΔΣΣ) - βρίσκεται η παραδοχή ότι οι συγκεκριμένες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων είναι δυνάμει υπονήφιες χώρες για προσχώρηση στην ΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα, Ιούνιος 2000, όπως επαναλήφθηκε στην Κοπεγχάγη τον Δεκέμβριο 2002, και στη Θεσσαλονίκη τον Ιούνιο 2003) και ότι τα κριτήρια της Κοπεγχάγης του 1993¹⁷ θα εξακολουθήσουν να ισχύουν. Η στήριξη της διακυβέρνησης και της θεσμικής μεταρρύθμισης προκαθορίζεται επομένως από την ευρύτερη αυτή προοπτική: οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων στοχεύουν στην υιοθέτηση ευρωπαϊκών προτύπων στον πολιτικό, οικονομικό και νομοθετικό τομέα. Ειδικότερα, η ΕΕ έχει ως στόχο να εκμεταλλευτεί την πολύτιμη εμπειρία που έχει συσσωρεύσει από τη διαδικασία διεύρυνσης (εμπειρία της μετάβασης στην μετακομμουνιστική πραγματικότητα, εμπειρία της μεταφοράς του κεκτημένου της ΕΕ στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη). Η ακολουθούμενη προσέγγιση είναι

¹⁶ Κοινή δήλωση της 10.11.2000· Ανακοίνωση για την αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (COM(2000)212 τελικό 26.4.2000)

¹⁷ Συμφωνήθηκαν κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993· Τα κριτήρια του πλήρους μέλους της ΕΕ για τις υπό προσχώρηση χώρες βασίζονται στη σταθερή δημοκρατία, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου, την προστασία των μειονοτήτων, τη λειτουργούσα οικονομία αγοράς, την έγκριση κοινών κανόνων, προτύπων και πολιτικών που συνιστούν τη νομοθεσία της ΕΕ.

ολοκληρωμένη και εμπεριέχει τη δημοκρατική σταθεροποίηση (περιλαμβανομένης και της προστασίας των μειονοτήτων, της επιστροφής των προσφύγων, κ.λπ), την πιθανή συνταγματική μεταρρύθμιση, το κράτος δικαίου (περιλαμβανομένης και της αστυνομικής και δικαστικής μεταρρύθμισης, της καταπολέμησης της διαφθοράς), τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, την οικονομική διακυβέρνηση (διαχείριση των δημόσιων δαπανών, διαδικασία ιδιωτικοποιήσεων, σεβασμός των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας) καθώς και την ικανότητα δημιουργίας ικανότητας προκειμένου να τηρούνται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη ΔΣΣ (π.χ. διευκόλυνση του εμπορίου και συνεργασία στον τομέα των στατιστικών. Η κοινοτική βοήθεια που χορηγείται στο πλαίσιο του προγράμματος CARDS αντιπροσωπεύει τη στιγμή αυτή το 40% των πόρων που διατίθενται για την αντιμετώπιση των θεσμικών αλλαγών και τις ανάγκες δημιουργίας θεσμικής ικανότητας. Κατ' εξαίρεση, η μακροοικονομική βοήθεια της ΕΚ παρέχεται προς στήριξη των οικονομιών των Δυτικών Βαλκανίων και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης στις χώρες αυτές. Επιπλέον, η ΕΚ αναπτύσσει τις στρατηγικές της στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, στηρίζοντας τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων προκειμένου αυτές να ενισχύσουν την ικανότητά τους στον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος. Έντονες προσπάθειες καταβάλλονται για την ανάπτυξη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων. Η μετανάστευση και η παροχή ασύλου είναι επίσης σημαντικά θέματα.

4.2. Δύσκολες εταιρικές σχέσεις

- (72) Οι δύσκολες εταιρικές σχέσεις χαρακτηρίζονται από έλλειψη δέσμευσης για χρηστή διακυβέρνηση. Διαφέρουν από τις περιπτώσεις ασθενούς διακυβέρνησης, στις οποίες η κυβέρνηση καταβάλλει μεν προσπάθειες και αναλαμβάνει δεσμεύσεις, αλλά η ικανότητά της είναι ασθενής και τα αποτελέσματα περιορισμένα.
- (73) Οι χορηγοί δεν μπορούν να εγκαταλείψουν ούτε τα κράτη που έχουν να επιδείξουν φτωχές επιδόσεις, ούτε τις δύσκολες εταιρικές σχέσεις, για τρεις κυρίως λόγους: 1) για λόγους αλληλεγγύης: οι πληθυσμοί δεν πρέπει να πληρώσουν το τίμημα της έλλειψης δέσμευσης εκ μέρους των κυβερνήσεών τους. 2) για λόγους ασφάλειας, που συνδέονται με τους κινδύνους απομόνωσης μιας χώρας και της εγκατάλειψής της στον εξτρεμισμό και στην τρομοκρατία που αυξάνονται στα αποτυχημένα κράτη· 3) για λόγους αποτελεσματικότητας της βοήθειας σε περισσότερο μακροπρόθεσμη προοπτική, λαμβάνοντας υπόψη τον υψηλό κίνδυνο και το κόστος που ενδεχομένως εμπεριέχει μία απόφαση εγκατάλειψης μιας χώρας για μεγάλα διαστήματα (αύξηση της φτώχειας, κατάρρευση των θεσμών, παράλυση του ιδιωτικού τομέα, εφόσον υπάρχει, κ.λπ). Υπάρχουν επίσης κίνδυνοι εξάπλωσης, ειδικότερα, συγκρούσεων σε γειτονικές χώρες ή στη διεθνή κοινότητα ευρύτερα.
- (74) Κατά συνέπεια, η ΕΕ και οι λοιποί χορηγοί, αντί να αποσυρθούν εντελώς από μία χώρα, θα πρέπει να βρουν εναλλακτικά σημεία επαφής και προσεγγίσεις για τη συνεργασία με τη συγκεκριμένη χώρα.
- (75) Οι δύσκολες εταιρικές σχέσεις κυμαίνονται από περιπτώσεις χωρών για τις οποίες η προσέγγιση της διακυβέρνησης από την ΕΚ περιλαμβάνει διεξαγωγή διαλόγου και χρηματοδοτική στήριξη μέσω διάφορων χρηματοδοτικών

μηχανισμών, έως εξαιρετικά δύσκολες εταιρικές σχέσεις με χώρες για τις οποίες αποφασίστηκε η αναστολή της συνεργασίας.

(76) Σημεία επαφής θα είναι ιδιαίτερα δύσκολο να εξευρεθούν στις περισσότερο ακραίες περιπτώσεις για τις οποίες ενδεχομένως έχουν ληφθεί "κατάλληλα μέτρα" ή έχουν επιβληθεί κυρώσεις ή ζητηθεί κάτι τέτοιο από τη διεθνή κοινότητα. Ακόμη και στις περιπτώσεις αυτές, μπορούν να συνεχίσουν να διεξάγονται οι ακόλουθες δραστηριότητες:

- Παροχή ανθρωπιστικής ή επισιτιστικής βοήθειας, υπό τον όρο ότι εξακολουθεί να τηρούνται οι βασικές αρχές (πρόσβαση στη βοήθεια όλων των πληττόμενων, ανεξάρτητα από πολιτικές πεποιθήσεις, φύλο, κ.λπ).
- Στήριξη δραστηριοτήτων που διεξάγουν οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, π.χ. για τα ανθρώπινα δικαιώματα ή με στόχο να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες του πληθυσμού.
- Ανάλυση πολιτικών πρωτοβουλιών σε διεθνές ή περιφερειακό επίπεδο με σκοπό την εξεύρεση βιώσιμης λύσης στην κρίση.
- Στις περιπτώσεις που εφαρμόζονται τα άρθρα 96 ή 97 της συμφωνίας Κοτονού ή άλλες σχετικές διαδικασίες διαβούλευσης, ο ρόλος της ΕΚ είναι να παρακολουθεί την ατζέντα των διορθωτικών μέτρων που έχουν αποφασιστεί, περιλαμβανομένων και των μέτρων για τα οποία η χώρα εταίρος έχει δεσμευτεί ότι θα εγκρίνει. Μετά τις διαβουλεύσεις, οι αναγκαίες προσαρμογές στα μέτρα αυτά πρέπει - όπου είναι δυνατό από κοινού - να εντοπιστούν και να αξιολογηθούν. Εάν οι διαβουλεύσεις αυτές στεφθούν με επιτυχία και τα σχετικά μέτρα εφαρμόζονται αποτελεσματικά από την κυβέρνηση, οι περιπτώσεις αυτές δύνανται σταδιακά να εξελιχθούν σε μία αποτελεσματικότερη εταιρική σχέση.

(77) ΒΟΡΕΙΟΣ ΚΟΡΕΑ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - Η οικονομική και κοινωνική κατάσταση στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας (ΛΔΚ) είναι πολύ άσχημη. Η διεθνής ανθρωπιστική βοήθεια έχει βοηθήσει στην αποτροπή των δραματικότερων συνεπειών, της πείνας και της οικονομικής κατάρρευσης, αλλά δεν επαρκεί για την αναζωπύρωση της οικονομίας και τη βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών του πληθυσμού της Βορείου Κορέας. Παρά τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις που εισήχθησαν τον Ιούλιο 2002 (ελεύθερες τιμές και μισθοί, κατάργηση του κρατικού συστήματος διανομής τροφίμων, αποδοχή των αγροτικών αγορών), δεν υπάρχουν οι βάσεις για μία μακρόπνοη οικονομική ανάκαμψη. Η ΛΔΚ απλώς δεν διαθέτει τους πόρους για την ανασυγκρότηση της γεωργίας, της βιομηχανικής υποδομής και της κοινωνικής βάσης. Η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να αναστραφεί χωρίς, αφενός, i) μία δέσμευση για πολιτικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις που θα θέσουν την οικονομία σε μία πορεία βιώσιμης ανάπτυξης (εισαγωγή των αρχών της διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου, διαφάνεια και κοινωνία μέριμνας, που μέχρι στιγμής δεν υφίστανται) και, αφετέρου, ii) τη δημιουργία οικονομικών σχέσεων με τη διεθνή κοινότητα ώστε να προσελκυστούν το εμπόριο, οι επενδύσεις και η οικονομική βοήθεια που απαιτούνται για την οικονομική ανάπτυξη μεσομακροπρόθεσμα. Η σημερινή πυρηνική κρίση στη Βόρειο Κορέα δεν βοηθά την

κατάσταση και μέχρι να επιλυθεί, θα εμποδίζει τη χορήγηση της αναγκαίας διεθνούς οικονομικής στήριξης.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Αφότου ξέσπασε η πυρηνική κρίση τον Οκτώβριο 2002, η ΕΕ εξακολουθεί να χορηγεί ανθρωπιστική και επισιτιστική βοήθεια. Από το 1995, η ΕΕ έχει συνεισφέρει συνολικά 283 εκατ. ευρώ σε επισιτιστική και ανθρωπιστική βοήθεια στη ΛΔΚ. Παρά την τρέχουσα πολιτική κατάσταση, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων (ΣΓΥΕΣ) της 18ης Νοεμβρίου 2002 αποφάσισε ότι η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να χορηγεί ανθρωπιστική και επισιτιστική βοήθεια στη Βόρειο Κορέα.

Το εθνικό έγγραφο στρατηγικής 2001-2004 για τη ΛΔΚ προέβλεπε τη χορήγηση 15 δισ. ευρώ σε έργα τεχνικής βοήθειας με σκοπό να βοηθηθεί η Βόρειος Κορέα να προβεί στην αναγκαία μεταρρύθμιση της οικονομίας της μέσω ενός ευρέως προγράμματος κατάρτισης και δημιουργίας θεσμικής ικανότητας. Η υλοποίηση αυτής της βοήθειας οικονομικής συνεργασίας (που θα έπρεπε να έχει αρχίσει με δύο πιλοτικά έργα αξίας 1 δισ. ευρώ το καθένα, στους τομείς της κατάρτισης σε θέματα οικονομίας αγοράς και ενεργειακής απόδοσης, και με 15 δισ. ευρώ για επακόλουθες δραστηριότητες), αναστέλλεται προς το παρόν λόγω της τρέχουσας πολιτικής κατάστασης. Ωστόσο, η ΕΕ είναι έτοιμη να προωθήσει την οικονομική συνεργασία με τη Βόρεια Κορέα, εφόσον μπορέσει να επιλυθεί η σημερινή κρίση με ικανοποιητικό τρόπο.

Κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων πολιτικού διαλόγου, η τελευταία ευκαιρία που παρουσιάστηκε ήταν τον Ιούνιο 2002 στην Pyongyang, η ΕΕ έχει διατυπώσει τις ανησυχίες της όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα στη ΛΔΚ. Κατά τις συναντήσεις μας, σημειώθηκε κάποια πρόοδος και η ΛΔΚ έχει επιδείξει εποικοδομητικότερη συμμετοχή στις συζητήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με θετικά σχόλια για τον ρόλο των ΜΚΟ, και υπόσχεται ότι θα επιλύσει σημαντικά προβλήματα όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας τους. Η ΕΕ ζήτησε ανθρωπιστική μεταχείριση για τους πρόσφυγες τους οποίους επιστρέφει η Κίνα, καθώς η χώρα αυτή είχε σκληρύνει τη στάση της αφότου σημειώθηκαν ορισμένα επεισόδια με Βορειοκορεάτες πρόσφυγες που ζητούσαν άσυλο σε ξένες πρεσβείες στο Μπείζιν. Κατά τη συνεδρίαση της επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΗΕ στη Γενεύη, η ΕΕ κατέθεσε ένα ψήφισμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα στη Βόρειο Κορέα. Το ψήφισμα αυτό εγκρίθηκε στις 16 Απριλίου.

(78) Σε λιγότερο δραματικές αλλά δύσκολες εταιρικές σχέσεις, η πολιτική γραμμή και η στήριξη της ΕΚ δύνανται να ενσωματωθούν στα συνήθη όργανα συνεργασίας. Οι κύριες προτεραιότητες είναι συνήθως οι ακόλουθες:

- Η διατήρηση τακτικού διαλόγου με τις αρχές των χωρών εταίρων
- Η στήριξη για τη δημιουργία θεσμικής ικανότητας
- Η στήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλων συναφών με τη διακυβέρνηση δραστηριοτήτων
- Έργα ή προγράμματα με στόχο να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες των περισσότερο ευάλωτων ομάδων, για παράδειγμα, η βελτίωση της παροχής υπηρεσιών στους φτωχούς και η προώθηση της κοινωνίας των πολιτών, ειδικότερα μέσω της στήριξης και της συνεργασίας με μη κρατικούς φορείς.

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - Μετά από 28 χρόνια εμφύλιου πολέμου, ο οποίος εμπόδισε την εξέλιξη σταθερών και υπεύθυνων δημοκρατικών θεσμών και πρακτικών στην Αγκόλα, εξακολουθεί να παρατηρείται στη χώρα αυτή έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού, ενώ η θεσμική ικανότητα είναι ασθενής στην παρούσα μετασυγκρουσιακή κατάσταση. Τα θεμέλια για την επαναδιοργάνωση ενός ανεξάρτητου νομικού συστήματος είναι πολύ ευαίσθητα. Υπάρχουν ειδικά προβλήματα που σχετίζονται με τη διαφάνεια των δημόσιων οικονομικών, όπως το γεγονός ότι μεγάλο μέρος των εσόδων από το πετρέλαιο δεν εγγράφονται στον προϋπολογισμό, γεγονός που σημαίνει ότι θα μπορούσε να γίνεται καλύτερη διαχείριση των εσόδων που προέρχονται από τους σημαντικότερους φυσικούς πόρους της Αγκόλας προς όφελος του λαού της. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εξακολουθούν να είναι πολύ ευάλωτες και οι επιδόσεις στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραμένουν χαμηλές. Η διαφθορά είναι ευρύτατα διαδεδομένη. Η κυβέρνηση και η ΕΚ έχουν διαφορετική άποψη όσον αφορά τις τρέχουσες προτεραιότητες. Κατά την άποψη της κυβέρνησης, οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις έρχονται δεύτερες μετά την υλική αποκατάσταση. Η ΕΚ εκφράζει σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά την εφαρμογή των προγραμμάτων βασικών θεσμικών μεταρρυθμίσεων, ειδικότερα στον τομέα της δικαιοσύνης και της δημόσιας διοίκησης.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - κατά την αντιμετώπιση προβλημάτων διακυβέρνησης στην Αγκόλα παρεμβάλλονται τρία διαφορετικά στοιχεία. Η πρώτη προτεραιότητα στην μετασυγκρουσιακή κατάσταση την οποία διέρχεται η χώρα ήταν να αντιμετωπιστούν τα έκτακτα θέματα, π.χ. κυρίως θέματα ανθρωπιστικής βοήθειας. Άλλα προβλήματα κρίνονται δευτερεύοντα και μπορούν να καθυστερήσουν. Δεύτερον, έπρεπε να ληφθεί υπόψη το νέο πλαίσιο εντός του οποίου πραγματοποιείται πλέον η συνεργασία, τουτέστιν η συμφωνία Κοτονού και διεθνείς δεσμεύσεις σε θέματα διακυβέρνησης. Εξ ου και η ανάγκη μιας προσέγγισης που θα εξασφαλίζει τη συνοχή μεταξύ πολιτικών, αναπτυξιακών και ανθρωπιστικών πτυχών. Στο πλαίσιο αυτό, ο πολιτικός διάλογος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, και στην περίπτωση της Αγκόλας υπήρξε μεγάλη διάδραση μεταξύ του μηχανισμού της κοινής θέσης και της στρατηγικής για τη συνεργασία (ΕΕΣ/ΕΕΠ). Λαμβάνοντας υπόψη τις πτυχές αυτές καθώς και την αρχή του συσχετισμού της έκτακτης βοήθειας, της ανασυγκρότησης και της ανάπτυξης (LRRD), που αποτελεί τη βάση της στρατηγικής για τη συνεργασία ΕΚ/Αγκόλας, η προσέγγιση που ακολουθήθηκε είναι η σταδιακή, βήμα προς βήμα, προσέγγιση που βασίζεται στην εξέλιξη (μετασυγκρουσιακή) της κατάστασης στη χώρα και στη μετάβασή της από το στάδιο της βοήθειας έκτακτης ανάγκης στο στάδιο της βοήθειας ανασυγκρότησης. Η γενική αυτή προσέγγιση οδήγησε σε μία επιλογή κατάλληλων σημείων επαφής και μέσων. Η κοινή θέση του Συμβουλίου με ημερομηνία 25.6.2002¹⁸ θέτει μεγαλύτερη έμφαση στη χρηστή διακυβέρνηση θεωρώντας την το μέσο που εξασφαλίζει τη σχέση μεταξύ των θεμάτων συνεργασίας που αφορούν την πολιτική και τη μείωση της φτώχειας. Παρέχει το πλαίσιο για τη διεξαγωγή πολιτικού διαλόγου. Η έλλειψη διαφάνειας όσον αφορά τα έσοδα από το πετρέλαιο είναι ένα από τα βασικά θέματα συζήτησης μεταξύ της κυβέρνησης και των χορηγών. Η κυβέρνηση τόνισε ότι δεσμεύεται για πλήρη διαφάνεια ως προς τη διαχείριση του προϋπολογισμού. Η θετική αυτή δήλωση της κυβέρνησης θα μπορούσε να αποτελέσει αφετηρία για την έναρξη διαλόγου όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις σε θέματα διακυβέρνησης. Όσον αφορά τη διαφάνεια για τα έσοδα από το πετρέλαιο, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο

¹⁸

ΕΕ L 167, 26.6.2002

εφαρμογής διαδικασίας παρόμοιας με τη διαδικασία Kimberley¹⁹. Οι συζητήσεις και οι εξελίξεις στο θέμα αυτό θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν εκτός των κλασικών τομέων συνεργασίας και να λάβουν τη μορφή μιας στρατηγικής που δεν θα έχει τη μορφή βοήθειας. Χρήσιμο εργαλείο στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να αποδειχθεί η πρωτοβουλία "να δημοσιεύετε αυτά που πληρώνετε", σύμφωνα με την οποία, για να εξασφαλιστεί η διαφάνεια στα έσοδα από το πετρέλαιο, προτείνεται να υποχρεώνονται οι εταιρείες πετρελαίου που είναι εισηγμένες σε χρηματιστήρια στην ΕΕ ή στις ΗΠΑ να δημοσιεύουν τις πληρωμές που πραγματοποιούν σε κυβερνήσεις τρίτων χωρών. Το ίδιο ισχύει για την πρωτοβουλία διαφάνειας των εξορυκτικών βιομηχανιών (ΠΔΕΒ), η οποία ξεκίνησε από το ΗΒ τον Ιούνιο 2003 και βασίζεται στην πρωτοβουλία "να δημοσιεύετε αυτά που πληρώνετε". Προς το παρόν, η Αγκόλα αποφάσισε να είναι απλώς παρατηρητής στη διαδικασία αυτή.

(80) ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - Η χρηστή διακυβέρνηση έχει εντοπιστεί ως η βασική αναπτυξιακή πρόκληση του Μπαγκλαντές, λόγω της κλίμακας των προβλημάτων που χαρακτηρίζουν τη διακυβέρνηση και των αρνητικών επιπτώσεων στη φτώχεια και στην ανάπτυξη. Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα κρίσιμη στον τομέα της πολιτικής διακυβέρνησης, όπου τα περισσότερα πιεστικά θέματα προς αντιμετώπιση είναι 1) η εκπόνηση συνολικής στρατηγικής για την πάταξη της διαφθοράς και η σύσταση μιας ανεξάρτητης και αποτελεσματικής επιτροπής κατά της διαφθοράς· 2) η μεταρρύθμιση του τομέα της ποινικής δικαιοσύνης, περιλαμβανομένης και της ολοκληρωμένης μεταρρύθμισης των υπηρεσιών αστυνόμευσης και του διαχωρισμού της δικαστικής από την εκτελεστική εξουσία· 3) η αποκέντρωση και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης· 4) η θεσμική κατοχύρωση και η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η σύσταση ανεξάρτητης επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η τοποθέτηση ενός συνηγόρου του πολίτη.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Η ΕΚ ακολουθεί μία διττή προσέγγιση, καθώς ενεργεί ως μέλος της κοινότητας διεθνών χορηγών και ως διμερής εταίρος. Ως μέλος της κοινότητας διεθνών χορηγών, η ΕΚ έχει εμπλέξει το κράτος σε έναν διάλογο πολιτικής μέσω της στήριξης τομεακών προγραμμάτων. Σε διμερές επίπεδο, η συμφωνία συνεργασίας του 2001 έχει αυξήσει τη σημασία της διακυβέρνησης στο πλαίσιο των σχέσεων ΕΚ-Μπαγκλαντές. Αν και η χρηματοδότηση, στο πλαίσιο των ΕΕΠ, δράσεων που αφορούν συγκεκριμένα τη διακυβέρνηση είναι περιορισμένη σε αναλογία με την κλίμακα του προβλήματος, η χρηστή διακυβέρνηση είναι σημαντικό θέμα που άπτεται όλων των σημείων του ΕΕΠ. Η ΕΚ πρόσφατα αποδύθηκε σε πολιτικό διάλογο με το συγκεκριμένο κράτος, ο οποίος απέβη εποικοδομητικός και αποδοτικός. Μετά τη δραματική επιχείρηση "καθαρή καρδιά" ('Operation Clean Heart'), η υποβαθμισμένη κατάσταση όσον αφορά τη διακυβέρνηση περιλαμβάνεται στα πρώτα θέματα της ατζέντας της ΕΕ. Παρά τη σχετική ευθυξία του Μπαγκλαντές έναντι των δημόσιων κριτικών, οι πρόσφατες επαφές έδειξαν ότι το μήνυμα της ΕΕ σχετικά με τη διακυβέρνηση έχει αρχίσει να λαμβάνεται σοβαρότερα υπόψη.

¹⁹

Η διαδικασία Kimberley είναι διεθνής πρωτοβουλία που αναλήφθηκε με στόχο να τερματιστεί το εμπόριο των αποκαλούμενων "διαμαντιών πολέμου", μέσω της απόδειξης ότι τα εξαγόμενα διαμάντια δεν προέρχονται από περιοχές συγκρούσεων.

4.3. Μετασυγκρουσιακές καταστάσεις

- (81) Σε πολλές περιπτώσεις, τα κρατικά θεσμικά όργανα σε μία μετασυγκρουσιακή κατάσταση είτε δεν λειτουργούν είτε δεν υφίστανται καν. Διαθέτουν πολύ περιορισμένες ικανότητες παροχής δημόσιων υπηρεσιών. Μία κατάπαυση πυρός ή μία ειρηνευτική συμφωνία, η οποία συνιστά το πλαίσιο για την ανασυγκρότηση της χώρας, περιλαμβάνει τις διαδικασίες εκδημοκρατισμού και εθνικής συμφιλίωσης καθώς και μία στρατηγική για την οικονομική ανάπτυξη. Συνήθως δημιουργείται ένας μηχανισμός διαλόγου μεταξύ των αντιπροσώπων της χώρας και της κοινότητας των χορηγών. Στόχος του μηχανισμού αυτού είναι να διευκολυνθούν οι συζητήσεις μεταξύ εταίρων σχετικά με τη στήριξη που θα παρασχεθεί στη χώρα κατά τη μετάβασή της προς την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη.
- (82) Οι κύριες προτεραιότητες που πρέπει να αντιμετωπιστούν σε ένα μετασυγκρουσιακό περιβάλλον είναι συνήθως οι ακόλουθες:
- ο εντοπισμός των αιτιών που βρίσκονται στη ρίζα της σύγκρουσης
 - η ικανότητα και η επιθυμία των διάφορων παραγόντων (κυβέρνηση, κοινοβουλευτικές και δικαστικές αρχές, πολιτικά κόμματα, κοινωνία πολιτών) να αντιμετωπίσουν τις βασικές αιτίες της σύγκρουσης
 - τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά τη διαδικασία συμφιλίωσης
 - η επιθυμία των αρχών να αντιμετωπίσουν θέματα διακυβέρνησης, που πολύ συχνά οδήγησαν στη σύγκρουση, και που ενδεχομένως εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν το μετασυγκρουσιακό περιβάλλον
 - η σύνδεση της βοήθειας, της ανασυγκρότησης και της ανάπτυξης
- (83) Για να προωθηθούν τα θέματα διακυβέρνησης που ευνοούν τους φτωχούς και για να διευκολυνθεί η μεταστροφή της πολιτικής βούλησης εκ μέρους της κυβέρνησης, οι χορηγοί συνδυάζουν τον διάλογο και τα διάφορα χρηματοδοτικά μέσα. Παρέχουν ταυτόχρονα ανθρωπιστική βοήθεια η οποία είναι ουδέτερη και στοχεύει στην αντιμετώπιση των αναγκών των πληθυσμών. Ο συντονισμός μεταξύ χορηγών είναι αναγκαίο στοιχείο για έναν αποτελεσματικό διάλογο με τη χώρα εταίρο.
- (84) ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - Τα κύρια προβλήματα που παρουσιάζονται είναι η αργή εφαρμογή των ειρηνευτικών συμφωνιών (ΕΣ) που υπεγράφησαν το 1996 και η έλλειψη προόδου όσον αφορά τον εκδημοκρατισμό και την οικονομική ανάπτυξη. Οι περισσότερες διαρθρωτικές αιτίες που οδήγησαν στη σύγκρουση δεν έχουν ακόμη επιλυθεί. Υπάρχει έλλειψη τόσο θεσμικής ικανότητας όσο και πολιτικής βούλησης για την εφαρμογή της διαδικασίας μεταρρύθμισης που προβλέπουν οι ΕΣ. Άλλα κύρια προβλήματα είναι ο αποκλεισμός και οι διακρίσεις που εφαρμόζονται έναντι των αυτόχθονων πληθυσμών, οι οποίοι αποτελούν και την πλειονότητα του πληθυσμού της χώρας, οι απειλές κατά των προασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαστικών διαδικασιών, η διαφθορά, το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, το ξέπλυμα χρήματος. Η αδύναμη δικαστική εξουσία και η ανεπαρκής αστυνομία έρχονται σε πλήρη

αντίθεση με την διογκούμενη έλλειψη ασφάλειας και την πιθανή ύπαρξη παράλληλων δομών εξουσίας. Από οικονομικής άποψης, πρέπει να αντιμετωπιστούν, μέσω, κυρίως, της μεταρρύθμισης του φορολογικού συστήματος, η στρεβλωμένη διανομή του εισοδήματος, η πολύ μικρή φορολογική βάση και η χαμηλή αναλογία φόρου σε σχέση με το ΑΕΠ.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Ένα σημαντικό μέρος της κοινοτικής βοήθειας διοχετεύτηκε σε τομείς που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση (αποστράτευση και αποκατάσταση των πρώην ανταρτών και των ενόπλων δυνάμεων· βελτίωση της ασφάλειας των πολιτών με τη δημιουργία μιας μη στρατιωτικής δύναμης αστυνόμευσης· ενίσχυση του δικαστικού συστήματος· παροχή νομικής προστασίας με την εισαγωγή ενός εθνικού κτηματολογίου· στήριξη του εθνικού συνηγού του πολίτη για τα ανθρώπινα δικαιώματα). Κύριος στόχος του ΕΕΣ για το 2002-2006 είναι να δημιουργηθούν και να ενισχυθούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την εφαρμογή της ειρηνευτικής συμφωνίας. Η ατζέντα για τη συνεργασία επικεντρώνεται κυρίως στην παρακολούθηση της συνεδρίασης της συμβουλευτικής ομάδας -με στόχο να επιταχυνθεί η εφαρμογή της ΕΣ- και στις ερχόμενες βουλευτικές και προεδρικές εκλογές που θα πραγματοποιηθούν τον Νοέμβριο 2003, με την πραγματοποίηση της αποστολής παρατηρητών της ΕΕ. Η Γουατεμάλα είναι επίσης χώρα στόχος για την Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα (ΕΠΔΑΔ). Ο "Μεσοδιάλογος", ένα μόνιμο φόρουμ που εξετάζει την κοινοτική συνεργασία με τη Γουατεμάλα και το οποίο απαρτίζεται από την ΕΕ, τα κράτη μέλη της ΕΕ, την κυβέρνηση και τοπικές και κοινοτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, που στηρίζεται από την ΕΚ, πρέπει να εδραιωθεί περαιτέρω. Στο πλαίσιο του εθνικού εγγράφου στρατηγικής 2002-2006, ο μεσοδιάλογος συνέβαλε στην προετοιμασία βασικών δράσεων με στόχο, μεταξύ άλλων, την αύξηση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών και την παγίωση της διαδικασίας αποκέντρωσης. Η κοινοτική προσέγγιση σε διμερές επίπεδο είναι συμπληρωματική της αρχής και των στόχων που ορίζει ο καλούμενος διάλογος του Σαν Χοσέ μεταξύ της ΕΕ και έξι κρατών της Κεντρικής Αμερικής, που κατόρθωσε να συμβάλει στην ειρηνευτική διαδικασία και στον εκδημοκρατισμό της περιοχής, και στη συνέχεια στράφηκε προς νέες προκλήσεις που σχετίζονται με τη βιώσιμη και ισότιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, και με τη σύσφιξη των οικονομικών δεσμών μεταξύ των δύο περιοχών.

(85) ΡΟΥΑΝΤΑ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - Μεταξύ 1959 και 1994 εισήχθησαν νόμοι με βάση τις εθνότητες, και πραγματοποιήθηκαν σφαγές των μειονοτήτων τούτσι και τούα με αποτέλεσμα να προκληθούν κύματα προσφύγων. Ο εμφύλιος πόλεμος ξέσπασε το 1990 με την εισβολή εθνοφυλακής της Ρουάντα υπό τη σημαία των τούτσι που κυριαρχούσαν στον πατριωτικό στρατό της Ρουάντας (RPA). Οι συμφωνίες που υπογράφηκαν το 1993 στην Αρούσα προέβλεπαν το σχηματισμό κυβέρνησης ευρείας βάσης, μείωση του στρατού και ένα πρόγραμμα μετάβασης. Ωστόσο, η γενοκτονία των τούτσι και των μετριοπαθών χούτου άρχισε τον Απρίλιο 1994 και κατέστησε αδύνατη την εφαρμογή των συμφωνιών αυτών. Η γενοκτονία είχε σαν αποτέλεσμα τη μαζική απώλεια ανθρώπινου δυναμικού και την καταστροφή της θεσμικής ικανότητας καθώς και της κοινωνικής και οικονομικής υποδομής : περίπου 800.000 άτομα πέθαναν, 2.000.000 άτομα κατέφυγαν σε άλλες χώρες και 1.500.000 εκτοπίστηκαν στο εσωτερικό της χώρας. Οι συνέπειες του πολέμου και της γενοκτονίας βρίσκονται στην καρδιά των κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ρουάντα.

σήμερα. Τα μορφωμένα στρώματα του πληθυσμού αποδυναμώθηκαν - με θανάτους, φυλακίσεις και εξορίες. Η διαφύλαξη των συνόρων επιβάρυνε κατά πολύ τον προϋπολογισμό, καθώς και το χρέος. Το κόστος φυλάκισης των υπόπτων υπευθύνων της γενοκτονίας και η δικαστική διαδικασία, καθώς και οι αποζημιώσεις των θυμάτων, δημιουργούν πιέσεις στον προϋπολογισμό. Αξιομνημόνευτο είναι επίσης το κόστος του προγράμματος αποστράτευσης και επανένταξης. Η Ρουάντα ανέκαθεν υπέφερε από έλλειψη γαιών και από την πίεση του μεγάλου πληθυσμού, ενώ παράλληλα η επανένταξη των χιλιάδων πρώην πολεμιστών δεν θα είναι εύκολη. Η Ρουάντα δημιουργεί από την αρχή μία νέα ταυτότητα που δεν θα βασίζεται στις εθνότητες. Το κύριο πρόβλημα είναι η επιτυχία της διαδικασίας συμφιλίωσης, μέσω της μετάβασης στη δημοκρατία, της δίκης των κατηγορουμένων για συμμετοχή στη γενοκτονία και της βελτίωσης της κατάστασης όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ήταν μεταξύ των πρώτων διεθνών παραγόντων που αναγνώρισαν το καθεστώς που ανέλαβε μετά τη γενοκτονία. Κατά το διάστημα που ακολούθησε της γενοκτονίας, η συνεργασία της ΕΚ επικεντρώθηκε στην ανθρωπιστική βοήθεια και στην ανασυγκρότηση. Από τα τέλη του 1999 δεν υπήρχαν πλέον πειστικές ανθρωπιστικές ανάγκες στη Ρουάντα και η ΕCHO αποσύρθηκε από τη χώρα. Οι χορηγοί στήριξαν το πρόγραμμα οικονομικής μεταρρύθμισης της κυβέρνησης και ορισμένοι εξ αυτών, περιλαμβανομένης και της ΕΚ, άρχισαν να χορηγούν δημοσιονομική στήριξη στη Ρουάντα. Η Ρουάντα έφθασε στο σημείο λήψης απόφασης με την οποία η χώρα καθίσταται επιλέξιμη για την πρωτοβουλία ΥΦΧ.

Οι συνεχιζόμενες παρεμβάσεις επικεντρώνονται στη θεσμική ενίσχυση με παροχή υλικοτεχνικής στήριξης για το Υπουργείο Οικονομικών και για την γενική απογραφή του πληθυσμού και στήριξης για τη χρηστή διακυβέρνηση και τον τομέα της δικαιοσύνης. Η στήριξη των υποδομών αφορά κατά κύριο λόγο τα συστήματα ύδρευσης και τα οδικά δίκτυα. Τέλος, συνεχίστηκαν η μακροοικονομική στήριξη και η χρηματοδότηση αγροτικών έργων μικρής κλίμακας και αστικών έργων εντάσεως εργασίας. Το 9ο εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα υπεγράφη τον Μάρτιο 2003, με κεντρικό στόχο την αγροτική ανάπτυξη, καθώς και την αγροτική οικονομία και τις μεταφορές και την υδροδότηση στις αγροτικές περιοχές. Η στήριξη του προγράμματος οικονομικής μεταρρύθμισης που εφαρμόζει η κυβέρνηση θα συνεχιστεί. Θα στηριχθούν επίσης η δημιουργία θεσμικής ικανότητας, η μετάβαση στη δημοκρατία και στη δικαιοσύνη και η ενίσχυση των αποκεντρωμένων δομών και της κοινωνίας των πολιτών.

Το πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου είναι η κοινή θέση της ΕΕ²⁰ που αναθεωρείται σε ετήσια βάση. Καλύπτει θέματα της εσωτερικής κατάστασης (δικαιοσύνη όσον αφορά τη γενοκτονία, ανθρώπινα δικαιώματα, διαδικασία εκδημοκρατισμού ...) και της εξωτερικής πολιτικής της Ρουάντας (ανάμιξη στη σύγκρουση της ΛΔΚ, παράνομη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της ΛΔΚ). Μία ειδική αποστολή της ΕΕ για την περιοχή των Μεγάλων Λιμνών ορίστηκε το 1996. Οι επικεφαλής της Αντιπροσωπίας συντάσσουν σε τακτική βάση εκθέσεις για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για τα πολιτικά θέματα. Ένα νέο σύνταγμα εγκρίθηκε με δημοψήφισμα στις 4 Ιουνίου 2003, το οποίο σηματοδοτεί το τέλος της μεταβατικής περιόδου. Τον Αύγουστο 2003 πραγματοποιήθηκαν προεδρικές εκλογές με άμεση καθολική ψηφοφορία και υπό την εποπτεία της ΕΕ, και αν και παρατηρήθηκαν κάποιες παρατυπίες, θεωρήθηκαν

²⁰

ΕΕ L 285, 23.10.2002

σημαντικό βήμα προς την παγίωση της δημοκρατικής διαδικασίας. Για να ολοκληρωθεί η διαδικασία μετάβασης προς τη δημοκρατία, πραγματοποιήθηκαν κοινοβουλευτικές εκλογές στα τέλη Σεπτεμβρίου/αρχές Οκτωβρίου 2003 υπό την εποπτεία επίσης της ΕΕ. Η τελική έκθεση της αποστολής παρατηρητών των εκλογών της ΕΕ, η οποία θα καλύπτει το σύνολο της εκλογικής διαδικασίας, αναμένεται στα μέσα Οκτωβρίου 2003.

4.4. Αποτελεσματικές εταιρικές σχέσεις

- (86) Σε μία αποτελεσματική εταιρική σχέση συνεργασίας, η κυβέρνηση δεσμεύεται για την επίτευξη αναπτυξιακών στόχων καθώς και διεθνώς συμφωνηθέντων στόχων. Τα εθνικά ιδρύματα, η κοινωνία των πολιτών και οι χορηγοί συμμετέχουν στις συζητήσεις που καταλήγουν στην εκπόνηση μίας εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής (ή μείωσης της φτώχειας) η οποία σταδιακά εφαρμόζεται από την κυβέρνηση με τη στήριξη των χορηγών. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό όχι μόνο από τη δέσμευση της χώρας εταίρου και την πολιτική της βούληση ή από την τεχνική και χρηματοδοτική βοήθεια των χορηγών, αλλά επίσης και από τις ικανότητες που διαθέτει η χώρα εταίρος και από το επίπεδο της θεσμικής βιωσιμότητας. Στο πλαίσιο του συνήθους διαλόγου με τη χώρα εταίρο, όλα τα θέματα και προβλήματα που σχετίζονται με τη συνεργασία συζητούνται ανοικτά, σε τακτική βάση.
- (87) Οι προτεραιότητες για δράση στο πλαίσιο αποτελεσματικών εταιρικών σχέσεων πρέπει να έχουν ως στόχο ότι, στον τομέα της διακυβέρνησης, εξασφαλίζεται η έγκριση και η εφαρμογή ικανοποιητικών πολιτικών και προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων υπέρ των φτωχών. Οι κύριες προτεραιότητες είναι συνήθως οι ακόλουθες:
- να εξασφαλιστεί ένας συνεχής και αποτελεσματικός διάλογος με τις χώρες εταίρους
 - να χορηγηθεί στήριξη που θα συμβάλλει στην ενίσχυση της δημοκρατικής διακυβέρνησης, στη συμμετοχή των πολιτών και στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη
 - να στηριχθούν δραστηριότητες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
 - να ενισχυθεί η διαφάνεια, η υπευθυνότητα και η αποτελεσματικότητα των κρατικών οργάνων μέσω της στήριξης για τη δημιουργία θεσμικής ικανότητας σε όλα τα επίπεδα της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου, περιλαμβανομένων και της μεταρρύθμισης των δημόσιων υπηρεσιών σε όλους τους τομείς, της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος, της φορολογικής και διοικητικής μεταρρύθμισης, των διαδικασιών προϋπολογισμού και λογιστικών ελέγχων, των στατιστικών κ.λπ.
 - να ενσωματωθεί η θεσμική στήριξη σε όλους τους άλλους τομείς των προγραμμάτων συνεργασίας
 - να στηριχθεί η προώθηση της ικανότητας της κοινωνίας των πολιτών να συμμετέχει σε διαδικασίες και σε συζητήσεις χάραξης πολιτικής.

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - Όλες οι χώρες MEDA αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις, τόσο πολιτικής όσο και οικονομικής χροιάς. Σε πολιτικό επίπεδο, οι περισσότερες χώρες συνδυάζουν αδιαφανείς πρακτικές διακυβέρνησης με ελάχιστα ανεπτυγμένη κοινωνία των πολιτών. Σε οικονομικό επίπεδο, είναι αναγκαία μία μεγάλη διαρθρωτική μεταρρύθμιση στην περιοχή, για να βελτιωθούν τόσο οι επιδόσεις ανάπτυξης των εταίρων MEDA όσο και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης για ένα ταχέως αυξανόμενο εργατικό δυναμικό. Η σταθεροποίηση της απασχόλησης στα σημερινά υψηλά επίπεδα προϋποθέτει πράγματι ρυθμό ανάπτυξης της τάξης του 7%, δηλαδή ρυθμό κατά πολύ ανώτερο από τα σημερινά επίπεδα. Σε αντίθετη περίπτωση, θα αυξηθεί η φτώχεια και θα ενταθούν οι κοινωνικές πιέσεις με σημαντικές επιπτώσεις που θα γίνουν αισθητές και πέραν των συνόρων των συγκεκριμένων χωρών. Η διαφάνεια των αγορών και η καταπολέμηση της διαφθοράς αποτελούν επίσης σημαντικές προκλήσεις. Η μετανάστευση αποτελεί βασικό στόχο καθώς η ΕΕ ανησυχεί όλο και περισσότερο για τα ρεύματα παράνομων μεταναστών που είτε προέρχονται από τις μεσογειακές χώρες εταίρους είτε διέρχονται μέσω αυτών. Από την πλευρά τους, οι εταίροι διατυπώνουν παράπονα ως προς τη μεταχείριση των μεταναστών που είναι νομίμως εγκατεστημένοι στην ΕΕ. Κοινός στόχος είναι να εξευρεθεί μία συνολική ισορροπημένη προσέγγιση στο θέμα της μετανάστευσης. Ζητήματα σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και του λαθρεμπορίου ναρκωτικών συγκαταλέγονται επίσης στις προτεραιότητες. Η κατάσταση όσον αφορά το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στην περιοχή εξακολουθούν επίσης να προκαλούν ανησυχία· τα αυταρχικά καθεστάτα και η ελάχιστα ανεπτυγμένη κοινωνία των πολιτών έχουν ως αποτέλεσμα σοβαρό έλλειμμα όσον αφορά το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Η θεσμική μεταρρύθμιση αποτελεί βασικό στοιχείο της ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης τόσο σε πολυμερές όσο και σε διμερές επίπεδο συνεργασίας. Η διαδικασία της Βαρκελώνης εφαρμόζεται σε διάφορα φόρα, περιλαμβανομένων και των ευρωμεσογειακών υπουργικών συνεδριάσεων, της ευρωμεσογειακής επιτροπής και διάφορων τεχνικών ομάδων και επιτροπών, όπου εξετάζονται θέματα σχετικά με τη διακυβέρνηση (θεσμική μεταρρύθμιση, διαφάνεια και ανοικτή αγορά, δίκαιη απονομή δικαιοσύνης, κ.λπ). Όσον αφορά τις διμερείς σχέσεις, η θεσμική μεταρρύθμιση αναπτύσσεται μέσω των συμφωνιών σύνδεσης, που έχουν συναφθεί με όλους τους εταίρους MEDA, πλην ενός (Συρία). Οι συμφωνίες αυτές προβλέπουν διεξαγωγή πολιτικού διαλόγου, τη σταδιακή καθιέρωση ελεύθερου εμπορίου με την ΕΕ και τη συνεργασία σε ορισμένα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά θέματα.

Στην ανακοίνωσή της για μία ευρύτερη Ευρώπη-Νέα πρωτοβουλία γειννίας, η Επιτροπή πρότεινε ένα φιλόδοξο όραμα: τη δημιουργία μιας διευρυμένης περιοχής ειρήνης, σταθερότητας και ευημερίας που θα περιλαμβάνει τους γείτονές της προς Ανατολάς και προς Νότο (Μεσογειακές χώρες) που θα βασίζεται σε κοινές αξίες και σε βαθεία ενσωμάτωση. Σε ανταπόδοση της προόδου που θα σημειωθεί όσον αφορά την εφαρμογή των πολιτικών, οικονομικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων, οι γείτονες της ΕΕ θα επωφεληθούν από την προοπτική στενότερων οικονομικών και πολιτικών δεσμών με την ΕΕ. Ο στόχος αυτός θα εφαρμοστεί μέσω των προγραμμάτων δράσης τα οποία θα καλύπτουν, μεταξύ άλλων, τη μεταρρύθμιση προς την ενίσχυση της δημοκρατίας και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη χρηστή διακυβέρνηση και το κράτος δικαίου.

Η στήριξη των μεταρρυθμίσεων στην πολιτική και η οικονομική διαχείριση βρίσκονται στο επίκεντρο των σχέσεων της ΕΕ με τους μεσογειακούς εταίρους, στις οποίες περιλαμβάνεται και ο τακτικός οικονομικός διάλογος που διεξάγεται σε διμερές και σε περιφερειακό επίπεδο. Ο διάλογος για τις οικονομικές πολιτικές και για το νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο συνδυάζεται με βοήθεια στον τομέα της πολιτικής και περιλαμβάνει τον εκσυγχρονισμό της δημοσιονομικής διαδικασίας, με σκοπό την αύξηση της διαφάνειας, και τον μηχανισμό ελέγχου στον τομέα των δημόσιων οικονομικών και των θεσμικών οργάνων. Κατάλληλη τεχνική βοήθεια παρέχεται επίσης με σκοπό να διευκολυνθεί η διαδικασία μεταρρύθμισης.

Η συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων στην περιοχή της Μεσογείου είναι πρόσφατο φαινόμενο. Οι υπουργοί εξωτερικών που συναντήθηκαν στη Βαλένθια τον Απρίλιο 2002 ενέκριναν ένα έγγραφο πλαίσιο για ένα ευρωμεσογειακό πρόγραμμα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας, της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και στον τομέα της συνεργασίας για θέματα που σχετίζονται με την κοινωνική ένταξη των μεταναστών, τη μετανάστευση και τη μετακίνηση του πληθυσμού. Κατά την ευρωμεσογειακή υπουργική σύνοδο στη Βαλένθια συμφωνήθηκε ένα περιφερειακό σχέδιο δράσης σε θέματα ΔΕΥ. Μετά από αρκετές συνεδριάσεις και ένα πενθήμερο εργαστήριο (Ιούνιος 2003) με τους εταίρους MEDA, καθορίστηκαν οι προτεραιότητες. Οι εμπειρογνώμονες και οι φορείς από τα κράτη μέλη και τις Μεσογειακές χώρες θα συνεργαστούν τώρα για να δημιουργήσουν κοινά εργαλεία/προγράμματα για την εκπαίδευση δικαστών, εισαγγελέων και αστυνομικών, στους κύριους τομείς προτεραιότητας, τουτέστιν, της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και του ξεπλύματος χρήματος. Τα προγράμματα ΔΕΥ έχουν επίσης περιληφθεί σε αρκετά εθνικά ενδεικτικά προγράμματα.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δημοκρατία εξετάζονται με τους εταίρους MEDA στο πλαίσιο των συμφωνιών σύνδεσης, της πρωτοβουλίας ΕΠΔΑΔ και του προγράμματος MEDA. Πρόσφατα, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για μία *"Νέα ώθηση στις δράσεις που αναλαμβάνει η ΕΕ με τους μεσογειακούς εταίρους για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό"* όπου καθορίζονται ορισμένες στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές με σκοπό να εκπονηθεί μία συνολική προσέγγιση στο βασικό αυτό θέμα.

(89) ΜΠΟΥΡΚΙΝΑ ΦΑΣΟ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - Υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης της θεσμικής ικανότητας και της κοινωνίας των πολιτών. Στο στάδιο της υλοποίησης βρίσκεται η αναγκαία μεταρρύθμιση του νομικού συστήματος. Η έλλειψη φυσικών πόρων, η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η ξηρασία (κλίμα Σαχέλ), καθώς και η μεγάλη εξάρτηση από τη γεωργία (η οποία απασχολεί το 80% του ενεργού ανθρώπινου δυναμικού και αντιπροσωπεύει το 40% του ΑΕΠ) και η μικρή διαφοροποίηση των εξαγωγών αποτελούν σημαντικά εμπόδια στην μακροχρόνια ανάπτυξη. Ένα άλλο πρόβλημα είναι οι περιορισμένες σποραδικές κοινωνικές συγκρούσεις. Τέλος, η κατάσταση στην περιοχή ενδέχεται να έχει επιπτώσεις οικονομικής και κοινωνικής φύσης δεδομένου ότι μεγάλος αριθμός πολιτών της Μπουρκίνα Φάσο ζουν σε γειτονικές χώρες.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Η μείωση της φτώχειας είναι το κυριότερο θέμα όλων των δράσεων της ΕΚ, οι οποίες βασίζονται στη διαδικασία του ΕΣΜΦ που διχειρίζεται η κυβέρνηση. Υπάρχει μεγάλου βαθμού συνέπεια και σύγκλιση των διάφορων τύπων κοινοτικής στήριξης με τις παρεμβάσεις των κρατών μελών της ΕΕ και άλλων εταίρων. Εκτός από το ότι διατηρεί τη στήριξη που παρέχει για την παγίωση των μακροοικονομικών και των τομεακών πολιτικών, η στρατηγική εταιρικής σχέσης μεταξύ της Μπουρκίνα Φάσο και της ΕΕ έχει ως στόχο να ενισχύσει τη στήριξη στη διαδικασία μεταρρυθμίσεων μέσω της παγίωσης του κράτους δικαίου και της παραχώρησης εξουσίας, με μεγαλύτερη συμμετοχή των δικαιούχων. Στα κύρια κοινοτικά προγράμματα χρηματοδότησης, τα οποία επικεντρώνονται στη στήριξη του προϋπολογισμού, συγκαταλέγονται η παγίωση του δικαστικού συστήματος, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού μέσω της υδροδότησης και ένα πρόγραμμα αποκεντρωμένης συνεργασίας. Η Μπουρκίνα Φάσο έχει επίσης επωφεληθεί από ενίσχυση μέσω του προϋπολογισμού, που προορίζεται, μεταξύ άλλων, για τη συγχρηματοδότηση με ΜΚΟ, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία, κλπ.

Ήταν επίσης η πιλοτική χώρα για μία νέα προσέγγιση της στήριξης του προϋπολογισμού. Διαθέτοντας πόρους μέσω του προϋπολογισμού, μπορούν να καλύπτονται τα τρέχοντα έξοδα (μισθοδοσία διδακτικού προσωπικού, σχολικά βιβλία, φάρμακα κ.λπ) που απαιτούνται ώστε να καταστούν οι επενδύσεις αποτελεσματικές ως προς τη μείωση της φτώχειας. Η χρησιμοποίηση των εθνικών προϋπολογισμών συμβάλλει εν μέρει στη μείωση της μεγάλης έλλειψης πόρων λόγω της οποίας καθίσταται η χρηστή διακυβέρνηση στην πράξη αδύνατη. Το γεγονός ότι η χρηματοδότηση εξαρτάται από την βελτίωση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών αποτελεί κίνητρο βελτίωσης, με την παράλληλη στήριξη της δημιουργίας ικανότητας. Το γεγονός ότι η συμπληρωματική χρηματοδότηση εξαρτάται από τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, αναγκάζει την κυβέρνηση να επικεντρώσει την προσοχή της περισσότερο στα αποτελέσματα - τι επιτυγχάνεται με τις δαπάνες αυτές (υψηλότερα ποσοστά φοίτησης, ποσοστά επιτυχίας σε εξετάσεις, ποσοστά εμβολιασμού του πληθυσμού κ.λπ.) παρά στην κατανομή των εισροών - τι δαπανάται και που. Με τον τρόπο αυτό στηρίζεται η βελτίωση της διοικητικής διακυβέρνησης, με την παροχή περισσότερων κινήτρων, και η απόδοση ευθυνών όσον αφορά τα αποτελέσματα. Οι πρώτες αποστολές που πραγματοποιήθηκαν στη Μπουρκίνα Φάσο σχετικά με τη στήριξη του προϋπολογισμού, και οι οποίες επέλεξαν ως δείκτη την πρόσβαση στις υγειονομικές υπηρεσίες, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι αν και δημιουργήθηκαν περισσότερα κέντρα υγείας ο αριθμός των προσελθόντων μειώθηκε λόγω έλλειψης άλλων εισροών. Το γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να επικεντρωθούν πλέον οι προσπάθειες στην αναδιοργάνωση του τομέα της υγείας και να διατεθούν συμπληρωματικά κονδύλια ώστε να καλυφθούν οι σχετικές δαπάνες μέσω της στήριξης του προϋπολογισμού. Επιπλέον, με τη συνεργασία των άλλων χορηγών σε μία κοινή διαδικασία, μειώθηκαν οι δαπάνες που βάρυναν τη δημόσια διοίκηση του εν λόγω κράτους και οι οποίες οφείλονταν στον μεγάλο αριθμό αποστολών - γεγονός που αποτελεί μεγάλη εξοικονόμηση πόρων για μία χώρα με εξαιρετικά περιορισμένη διοικητική ικανότητα - ενώ, ταυτόχρονα, με τη διάθεση των πόρων μέσω των εθνικών δημοσιονομικών συστημάτων κατέστη δυνατό να καθοριστεί ενιαίο πλαίσιο προγραμματισμού και απόδοσης ευθυνών.

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - Σε πολλές από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Κεντρικής Ασίας οι θεσμοί, και κατ' επέκταση η διακυβέρνηση εξακολουθούν να ασθενούν. Τα διάφορα μέτρα κατά της διαφθοράς - περιλαμβανομένου και του διεθνούς δείκτη μέτρησης της διαφάνειας και της διαφθοράς - δείχνουν ότι η διαφθορά αποτελεί πρόβλημα σε πολλές χώρες ΝΑΚ. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται από την έρευνα για το επιχειρηματικό περιβάλλον και τις επιχειρηματικές επιδόσεις των εταιρειών στην περιοχή, την οποία διεξήγαγε η ΕΤΑΑ και η Παγκόσμια Τράπεζα. Ο δημόσιος τομέας στα ΝΑΚ παρουσιάζει ορισμένες αδυναμίες όπως α) εξακολουθούν να υπάρχουν θεσμικά όργανα με λειτουργική και οργανωτική δομή που δεν έχει υποστεί αναδιάρθρωση· β) πρέπει να δημιουργηθούν νέα όργανα και θεσμοί ικανοί να ασκούν δημόσια καθήκοντα που θα καθοριστούν εξ αρχής· γ) πρέπει να καταργηθούν ορισμένα περιττά καθήκοντα· δ) η νομοθεσία που διέπει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δημοσίων υπαλλήλων είναι ελλιπής και δεν έχει υποστεί μεταρρύθμιση· ε) επικρατεί εκτεταμένη διαφθορά εντός της δημόσιας διοίκησης λόγω της έλλειψης διαφάνειας και απόδοσης ευθυνών και λόγω των χαμηλών αμοιβών· ε) η ικανότητα διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο της δημόσιας διοίκησης είναι περιορισμένη ή, τουλάχιστον, υποχρησιμοποιούμενη· στ) παρατηρείται έλλειψη επαγγελματισμού στη δημόσια διοίκηση που οφείλεται σε συγκεκριμένους παράγοντες όπως οι χαμηλοί μισθοί, η έλλειψη κινήτρων και η έλλειψη δυνατοτήτων βελτίωσης των επαγγελματικών ικανοτήτων.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Οι στόχοι συνεργασίας της ΕΕ είναι να δημιουργηθεί μία εταιρική σχέση με τα ΝΑΚ, στο πλαίσιο της οποίας θα προωθηθούν και θα στηριχθούν οι δημοκρατικές αρχές και τα ανθρώπινα δικαιώματα και η μετάβαση προς την οικονομία της αγοράς. Οι στόχοι αυτοί βασίζονται στις συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας με τις περισσότερες από τις χώρες αυτές, και στις κοινές στρατηγικές με τη Ρωσία και την Ουκρανία, και αποτελούν τμήμα μιας πολιτικής προσέγγισης η οποία αντανακλά την πολιτική και στρατηγική σημασία που αποδίδει η ΕΕ στην περιοχή. Η στρατηγική σημασία της εταιρικής αυτής σχέσης αυξάνεται τώρα, καθώς η ΕΕ διευρύνεται προς ανατολάς. Για τη Ρωσία και τα δυτικά ΝΑΚ, δίδεται ιδιαίτερη προσοχή σε πρωτοβουλίες που εξετάζουν σημαντικά διασυνοριακά προβλήματα όπως, του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς. Η διοικητική μεταρρύθμιση είναι καθοριστικός παράγοντας για τη βελτίωση της διακυβέρνησης και την καταπολέμηση της διαφθοράς, καθώς αντιμετωπίζει την καρδιά του προβλήματος, τουτέστιν τη γραφειοκρατική υπερπληθώρα διατάξεων που ρυθμίζουν την οικονομική δραστηριότητα, γεγονός που δημιουργεί ευκαιρίες για πράξεις διαφθοράς. Μία βασική μακροπρόθεσμη προτεραιότητα του προγράμματος Tacis είναι η στήριξη της μεταρρύθμισης του δημόσιου τομέα και της δικαστικής και νομικής μεταρρύθμισης. Το πρόγραμμα Tacis παρέχει συμβουλές πολιτικής που αφορά τομείς όπως η μεταρρύθμιση του κρατικού προϋπολογισμού, των περιφερειακών οικονομικών, των δημοσίων διαγωνισμών, οι ρυθμίσεις για την πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων στον δημόσιο τομέα, η πρόσβαση του κοινού στην πληροφορία, το νομικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων και η κατάρτιση, καθώς και η διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού στο δημόσιο. Η Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα στα ΝΑΚ στηρίζει την προώθηση και την ενίσχυση του κράτους δικαίου, την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας και τον εξανθρωπισμό του σωφρονιστικού συστήματος, την προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η ΕΕ συνεργάζεται στενά με τις αρμόδιες ευρωπαϊκές και

διεθνείς οργανώσεις, και ειδικότερα το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον ΟΟΣΑ και τα ΗΕ στον τομέα της διακυβέρνησης, του ξεπλύματος χρήματος και της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος. Στο πλαίσιο του δικτύου του ΟΟΣΑ κατά της διαφθοράς για τις οικονομίες μετάβασης, έξι ΝΑΚ (η Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, η Γεωργία, η Ρωσική Ομοσπονδία, το Τατζικιστάν και η Ουκρανία) ενέκριναν πρόσφατα περιφερειακό σχέδιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Με το σχέδιο αυτό δεσμεύονται οι εν λόγω χώρες σε συγκεκριμένες δράσεις για αύξηση της ακεραιότητας και της διαφάνειας στις δημόσιες υπηρεσίες, προώθηση της εταιρικής ευθύνης και της απόδοσης ευθυνών, και αύξηση της ενεργούς δημόσιας συμμετοχής στην υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- (91) Η διακυβέρνηση αποτελεί πλέον έναν σημαντικό τομέα για παροχή στήριξης εκ μέρους των χορηγών στο πλαίσιο των προγραμμάτων αναπτυξιακής συνεργασίας τα οποία βασίζονται σε στρατηγικές των ιδίων των ενδιαφερόμενων χωρών, δεδομένου ότι αναγνωρίζεται η πρωταρχική ευθύνη των αρμοδίων αρχών και ο ρόλος των εγχώριων πολιτικών. Η διακυβέρνηση αφορά τους κανόνες, τις διαδικασίες, και τη συμπεριφορά μέσω των οποίων εκφράζονται τα συμφέροντα, γίνεται η διαχείριση των πόρων και ασκείται η εξουσία. Αποτελεί βασικό συστατικό των στρατηγικών για τη μείωση της φτώχειας. Η επικέντρωση της προσοχής στη διακυβέρνηση προϋποθέτει τη συνεργασία με τις κυβερνήσεις και την παροχή βοήθειας για τη δημιουργία ικανοτήτων σε όλους τους τομείς συνεργασίας, όπως η υγεία, η εκπαίδευση, οι μεταφορές, η γεωργική ανάπτυξη, κ.λπ. Εμπεριέχει επίσης την παροχή ειδικής στήριξης για τις διοικητικές μεταρρυθμίσεις, τη βελτίωση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, τα ασφαλιστικά συστήματα, κ.λπ. Τέλος, προωθεί την κοινωνία των πολιτών και ενθαρρύνει τη συμμετοχική προσέγγιση των δημόσιων πολιτικών. Η ανάλυση της διακυβέρνησης σε επίπεδο χώρας έχει ως αποτέλεσμα τη μέτρηση της ποιότητας και των επιδόσεων του πολιτικού και διοικητικού συστήματος.
- (92) Η συμφωνία του Κοτονού αντανακλά τη συνολική αυτή προσέγγιση και συνιστά χρήσιμη αναφορά για άλλες συμφωνίες που έχει συνάψει η ΕΕ με τρίτες χώρες. Περιέχει τη δέσμευση ότι η χρηστή διακυβέρνηση είναι θεμελιώδες στοιχείο της εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΕ, υπόκειται σε τακτικό διάλογο και έχει προσδιοριστεί ως τομέας επιλέξιμος για κοινοτική στήριξη. Η συμμετοχή των μη κρατικών φορέων αποτελεί τμήμα της διαδικασίας. Περιέχει επίσης ειδικές διατάξεις για την αντιμετώπιση σοβαρών περιπτώσεων διαφθοράς, που μπορούν να οδηγήσουν στη λήψη ανάλογων μέτρων μετά από σχετικές διαβουλεύσεις.
- (93) Ως ένας από τους τομείς προτεραιότητας της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΚ που καθορίστηκαν στη δήλωση πολιτικής του Νοεμβρίου 2000, η διακυβέρνηση εξετάζεται στο πλαίσιο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ μέσω ενός ευρέως φάσματος προγραμμάτων και οργάνων. Οι επιπτώσεις της στη μείωση της φτώχειας, στη βιώσιμη ανάπτυξη και στη θεσμική βιωσιμότητα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα του διαλόγου για την πολιτική και την ανάμιξη όλων των ενδιαφερομένων στις διαδικασίες μεταρρύθμισης. Η ΕΚ τη στιγμή αυτή διαχειρίζεται μεγάλο αριθμό προγραμμάτων και διεξάγει διάλογο για την πολιτική στις περισσότερες από τις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές του κόσμου (περιοχή της Μεσογείου, Ασία, Λατινική Αμερική, Αφρική, κ.λπ) γεγονός που αποδεικνύει ότι η δράση της ΕΕ στοχεύει στη βελτίωση της

διοικητικής, οικονομικής και πολιτικής διακυβέρνησης στις χώρες εταίρους. Ο διάλογος διεξάγεται επίσης σε πολυμερές επίπεδο.

- (94) Ασχολούμενη με τη διακυβέρνηση, η ΕΚ αναπτύσσει σταδιακά ένα πλαίσιο πολιτικής το οποίο βασίζεται στις εμπειρίες και στις βέλτιστες πρακτικές των κρατών μελών και άλλων χορηγών. Η ατζέντα για την πολιτική και τα συγκεκριμένα παραδείγματα παρεμβάσεων που παρατίθενται στο κεφάλαιο 4 της παρούσας ανακοίνωσης αποτελούν τη βάση για περαιτέρω συζητήσεις με το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τους εταίρους. Αποτελούν μία θεματική προσέγγιση με βασικές κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να τηρούνται σε επίπεδο χώρας. Η παρούσα ανακοίνωση προτείνει επίσης μία πραγματιστική προσέγγιση στη διακυβέρνηση και τρόπους εφαρμογής δεικτών, και επιβεβαιώνει την ανάγκη χρησιμοποίησης, με συνεκτικό τρόπο, διάφορων τύπων πολιτικών και χρηματοδοτικών μέσων.
- (95) Πρέπει επίσης να σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τον συντονισμό και τη συμπληρωματικότητα μεταξύ της ΕΚ και των κρατών μελών της ΕΕ, μέσω της θέσπισης κοινών αρχών πολιτικής στον συγκεκριμένο αυτό τομέα. Ο βαθμός συνολικής συνοχής μεταξύ των προσεγγίσεων των διάφορων κρατών μελών της ΕΕ όσον αφορά τη διακυβέρνηση φαίνεται να παρέχει μία καλή βάση για αυτό.
- (96) Ανάλογα με την έκβαση της συζήτησης με το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, η Επιτροπή θα δώσει στις προαναφερθείσες αρχές πολιτικής τη μορφή κατευθυντήριων γραμμών και θα εκπονήσει σχετικό οδηγό με στόχο να βοηθήσει τις αντιπροσωπείες να διαχειρίζονται με συνοχή τα προγράμματα συνεργασίας της ΕΚ τα οποία σχετίζονται με τη διακυβέρνηση. Η διαδικασία ΕΕΣ/ΠΕΣ και οι περιοδικές τους αναθεωρήσεις συνιστούν το κατάλληλο πλαίσιο προκειμένου να συνδυαστούν με συνοχή οι προτεραιότητες της εξωτερικής δράσης της ΕΕ, τα μέσα και οι χρηματοδοτικοί πόροι σε επίπεδο χώρας ή περιφέρειας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Γλωσσάριο

ΑΕ	Αφρικανική Ένωση
ΑΚΕ	Αφρική, Καραϊβική και Ειρηνικός
ΑΞΕ	Άμεσες ξένες επενδύσεις
APRM	Αφρικανικός μηχανισμός Επιθεώρησης
ΑΤΑ	Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης
ΒΕ	Βοσνία-Ερζεγοβίνη
CARDS	Πρόγραμμα ΕΚ για τη βοήθεια των Δυτικών Βαλκανίων
DAC	Επιτροπή βοήθειας για την ανάπτυξη
ΔΣΣ	Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (Δυτικά Βαλκάνια)
ΔΤΑ	Διαμερικανική τράπεζα ανάπτυξης
ECHO	Υπηρεσία ανθρωπιστικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΣ	Εθνικό έγγραφο στρατηγικής
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΚΕ	Εταιρική κοινωνική ευθύνη
ΕΠΔΑΔ	Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΣ	Έγγραφο περιφερειακής στρατηγικής
ΕΣ	Ειρηνευτική συμφωνία
ΕΣΜΦ	Έγγραφο στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας
ΕΤΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
FYROM	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
GOVNET	δίκτυο ΟΟΣΑ/DAC για τη διακυβέρνηση
ΛΔΚ	Λαϊκή Δημοκρατία Κορέας (Βόρειος Κορέα)
ΛΔΚ	Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό
ΜΔΠ	Μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο

MEDA	Πρόγραμμα βοήθειας της ΕΚ για το Μαρόκο, την Αλγερία την Τυνησία (Μαγκρέμπ), την Αίγυπτο, το Ισραήλ, την Ιορδανία, την Παλαιστινιακή Αρχή, τον Λίβανο, τη Συρία (Μασρέκ), την Τουρκία, την Κύπρο, τη Μάλτα, και τη Λιβύη που πρόσφατα απέκτησε το καθεστώς του παρατηρητή
ΜΚΟ	Μη κυβερνητικές οργανώσεις
ΜΚΦ	Μη κρατικός φορέας
ΜΠΔ	Μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δαπανών
ΝΑΚ	Νέα Ανεξάρτητα Κράτη
ΝΕΡΑΔ	Νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη της Αφρικής
ΟΑΚ	Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών
ΟΜΑΔΑ ΣΑΝ ΧΟΣΕ	Κόστα Ρίκα, Σαλβαδόρ, Γουατεμάλα, Ονδούρα, Νικαράγουα, Παναμάς
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΠΔΒΑ	Παγκόσμια Διάσκεψη Βιώσιμης Ανάπτυξης
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΣΑΗΕ	Συμβούλιο Ασφαλείας Ηνωμένων Εθνών
ΣΒΑΑ	Σύνδεσμος βοήθειας, ανασυγκρότησης και ανάπτυξης
ΣΓΥΕΣ	Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων
TACIS	Πρόγραμμα βοήθειας της ΕΚ για την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Λευκορωσία, τη Γεωργία, το Καζακστάν, το Κιργιζιστάν, τη Μολδαβία, τη Μογγολία, τη Ρωσία, το Τατζικιστάν, το Τουρκμενιστάν, την Ουκρανία, το Ουζμπεκιστάν
ΥΦΧ	Υπερχρεωμένες φτωχές χώρες